

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská Práce

Ivana Mičunková

Nový svět jako odraz Starého světa v *Comentarios Reales*

Inky Garcilase de la Vegy

The New World as a reflection of The Old World in the
Comentarios Reales by Inca Garcilaso de la Vega

Praha, 2016

Vedoucí práce : Mgr. Dora Poláková, Ph.D.

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, Mgr. Doře Polákové, Ph.D, za její cenné názory a rady, které mne doprovázely během celého studia a také psaní této práce. V neposlední řadě bych také chtěla poděkovat za její inspirující přednášky, které musí být velkým přínosem pro každého studenta. Dále bych také chtěla poděkovat mé rodině za jejich veškerou podporu a trpělivost .

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

.....
Jméno a příjmení autora

V Praze dne 1. 8. 2016

Abstrakt:

Mým cílem v této práci je alespoň částečně odpovědět na otázku, která se nám při studiu osoby Inky Garcilase de la Vegy přímo nabízí a tím je jeho neustálá snaha o harmonii mezi Starým a Novým světem, která se v tomto rozporuplném období XVI. století může jevit jako velmi utopická. Z tohoto důvodu bych v této práci chtěla přiblížit inckou kulturu a společnost, a zároveň evropskou společnost tohoto období pro lepší pochopení samotné identity Inky Garcilase de la Vegy , který byl jedním z prvních významných mestických literátů narozených v Novém světě.

Klíčová slova: *Inkové, konkvista, mestizaje, transkulturace, národní identita, renesance, platonismus, Nový svět, Starý svět, harmonie*

Abstract:

Inca Garcilaso de la Vega is one of the first significant mestizo writers, born in the New World. The aim of my work is to outline, at last partially, the endeavour of Inca Garcilaso de la Vega to harmonise the Old and New World. In the inconsitent XVI. century could appeared as very utopic. Thus I would like to zoom into the Inca's culture and society and at the same time into the European society of this era, to allow better understanding of Inca Garcilaso de la Vega's identity itself.

Key words: *Incas, conquest, mestizaje, transculturization, national identity, renaissance, platonism Old World, New World, harmony*

Obsah

Úvod	6
1. Historický úvod	8
1.1 Incká říše.....	9
1.2 Renesance ve Španělsku.....	13
1.3 Objevení a dobytí Peru.....	15
2. Comentarios reales	20
2.1 Život a dílo Inky Garcilase de la Vegy.....	21
2.2 Comentarios reales.....	25
3. Inka Garcilaso de la Vega a otázka harmonie	30
3.1 Problém „mestizaje“.....	31
3.2 Vliv renesance.....	36
3.3 Vliv platonismu.....	39
3.4 Otázka náboženství.....	40
4. Resumé	43
5. Resumen	46
6. Seznam použité literatury	49

Úvod

Od roku 1492, kdy byla objevena Amerika Kryštofem Kolumbem bylo napsáno spoustu kronik, které vykreslovaly objevení a dobytí Ameriky a také domorodé obyvatelstvo, které se tu nacházelo. Avšak španělští konkistadoři tento odlišný svět nikdy nedocenili a neuvědomovali si, že i tyto kultury jsou na vysokém stupni vývoje a vyvíjeli se zde tisíce let. Španělské kroniky nám podávají zjednodušený obraz o životě a fungování těchto kultur. V počátcích objevení Ameriky se objevuje v kronikách topos „*dobrého divocha*“ a pozemského ráje, který tu španělští mořeplavci objevili. Tento obraz se však následně změní když domorodé obyvatelstvo Latinské Ameriky klade odpor španělským dobyvatelům a začnou se bránit proti těmto ziskuchtivým cizincům, které ještě včera považovali za bohy. V tomto okamžiku se z dobrého a poslušného divocha stává barbar, který celou dobu žil v temné jeskyni a nepoznal pravé světlo křesťanství, kterého může vysvobodit z jeho ďábelského a barbarského života. Španělští dobyvatelé a misionáři si tak kladou za cíl spasit tento divoký svět a dát mu božský řád. Obdobným způsobem nám většina španělských kronik vykresluje tento odlišný svět se kterým se setkali. Avšak můžou být tyto kroniky důvěryhodné když někteří kronikáři popisují tento svět aniž by někdy vkročili na americkou půdu? Nebo snad můžeme věřit španělským dobyvatelům, kteří nám tyto civilizace vykreslují pohledem dobyvatelů?

Přestože existuje několik kronik, které nám podávají tento zjednodušený způsob jak vnímat tyto předkolumbovské civilizace, objevuje se v XVI. století autor, který komplexně popíše historii, fungování a zvyky jedné z nejvyspělejších říší – Incké říše. Tímto autorem nemůže být nikdo jiný než Inka Garcilaso de la Vega, který se stal symbolem peruánských dějin. Autentičnost tohoto autora spočívá v tom, že důvěrně zná tento svět a je jeho součástí. Pochází z první generace nového etnika, které vzniklo na americké půdě, byli jim míšenci domorodých obyvatel a španělských konkistadorů – mesticové. Z tohoto důvodu je příslušníkem obou odlišných světů, „*Nového a Starého světa*“, které se na konci XV. století poprvé setkali. Novým světem rozumíme kontinent, který byl nově objeven v tomto století a Starý svět představuje území Eurasie, které bylo Evropanům známé dávno před objevením Ameriky. Nový svět však v tomto období nepředstavuje pouze zisky a moc pro španělské dobyvatelé, ale stává se zároveň jejím odrazem, ve kterém Evropa spatřuje svůj ztracený ideál. Také tato práce nese název „*Nový svět jako odraz Starého světa*“, který dokonale koresponduje s představami o Novém světě prvních španělských osadníků. V Novém světě tak tito lidé spatřují svůj vysněný odraz o kterém vždy snili. Inspirací pro tento název mi byla kniha „*Pohřbené zrcadlo*“, od mexického autora

Carlose Fuentes. V této knize objevujeme metaforu zrcadla a její význam, který je aplikován v Novém světě. Ideálním dílem, kde můžeme spatřit tuto symboliku zrcadla je především stěžejní dílo Inky Garcilase de la Vegy – *Comentarios reales*. Proto toto dílo není pouhou historií Incké říše a následně jejího dobývání, ale především odrazem těchto dvou světů, kde Inka Garcilaso spatřuje jejich jednotu. Tato touha po splynutí těchto světů, která se v tomto díle objevuje byla vždy předmětem k diskusi. Mnoho literárních kritiků hledalo důvod této touhy po harmonickém splynutí. Téma harmonie se tak stalo charakteristickým znakem *Comentarios reales* a také samotné osobnosti Inky Garcilase de la Vegy.

Mým cílem v této práci je pokusit se alespoň částečně vysvětlit tuto Garcilasovu neustálou touhu po harmonii, která se především odráží v jeho díle *Comentarios reales*. Tato práce je rozdělena do tří hlavních okruhů, které jsou dále děleny na podkapitoly. Pro ucelenější přehled se před každým okruhem nachází krátký úvod, který se pokouší nastínit tematiku následujících podkapitol. V úvodu této práce bude blíže představeno historické období, ve kterém se autor nacházel a je jedním z důležitých faktorů pro pochopení samotné osobnosti autora. *Comentarios reales* nejsou pouze dílem, kde se odráží Starý svět v Novém světě, ale také jsou odrazem autorova života. Z tohoto důvodu bude následně popsán život Inky Garcilase de la Vegy. Předtím než přejdeme k hlavnímu bodu této práce, bude také blíže představeno dílo *Comentarios reales* a to především okolnosti a důvody vzniku tohoto díla. Poslední část této práce pak pojednává o otázce harmonie, která je pro Inku Garcilase de la Vegu tolik charakteristická.

1. Historický kontext

Abychom mohli lépe pochopit osobnost Inky Garcilase de la Vegy, je třeba si představit dobu ve které žil a společnost, která ho obklopovala, neboť tyto faktory se významně podepsaly na utváření vlastní identity mestického spisovatele. V době narození Inky se nacházíme v XVI. století, které bylo významným mezníkem ne jenom v dějinách Španělska, ale celého světa. Uběhlo třicet sedm let od objevení Nového světa Kryštofem Kolumbem a evropští kolonizátoři v nově objeveném světě projektují své ztracené ideály a sny o lepším životě a obrovském bohatství. Jak uvádí Anna Housková ve své studii *Imaginace Hispánské Ameriky*, vnímání Ameriky je spojeno v této době s představou utopie a Nový svět se tak stává utopickým prostorem.¹ Do tohoto prostoru se promítá bohatá evropská topologie: pozemský ráj, zlatý věk, *locus amoenus*, Arkádie, šťastný ostrov, dobrý divoch.²

Kolonizace Ameriky není však pouhým harmonickým osidlováním nového území. Naopak je obdobím plným krvelačného vyvražďování domorodého obyvatelstva a vyspělých civilizací, které se tu vyvíjely tisíce let před příchodem Španělů. V roce 1527, tedy dvanáct let před narozením Inky Garcilase de la Vegy už uběhlo šest let od dobytí mocné říše Aztéků Hernánem Cortésem. Španělská ziskuchtivost a touha po moci a bohatství však rostla dál. Tentokrát výpravy směřovaly na jih, kde se Španělští konkistadoři setkají s jednou nejrozsáhlejší a nejlépe organizovanou civilizací, říší Inků.

Říši Inků si blíže představíme v následující kapitole. Abychom získali ucelenější představu o tomto období si také stručně představíme renesanční společnost ve Španělsku a následně bude popsáno objevení a dobytí Peru.

---

¹HOUSKOVÁ, Anna. *Imaginace Hispánské Ameriky - Hispanoamerická kulturní identita v esejích a románech*, Praha: TORST, 1998. s. 64.

²HOUSKOVÁ, Anna. *Druhý břeh Západu: výbor iberoamerických esejů*. Přeložil Alexandra BERENDOVÁ. Praha: Mladá fronta, 2004. s. 20.

1.1 Incká říše

Přestože se v Andském areálu zahrnujícím území dnešních států Kolumbie, Ekvádoru, Peru, Bolívie, Chile a Argentiny nacházely již dříve před příchodem Inků vyspělé kultury, incká říše je považována za nejlépe organizovaný indiánský stát celé předkolumbovské Ameriky. Byla zároveň nejrozsáhlejší říší. V době svého vrcholného rozmachu na počátku XVI. století se rozkládala od jižní hranice dnešní Kolumbie až po řeku Maule v jižním Chile. Říše Inků patří tak se svou velikostí mezi nejvýznamnější státní útvary v dějinách lidstva, může se směle řadit k Říši Alexandra Velikého, Římskému impériu či Čingischánovu Mongolsku.

Jádrem incké říše bylo však území dnešního Peru a Bolívie. Dle Markéty Křížové je výraz „incká říše“ je v zásadě nesprávný i přesto, že se dnes hojně používá. Jako „Inka“ byl oficiálně titulován panovník politického útvaru nazvaného Tahuantinsuyu neboli „Čtyři díly světa“, respektive všichni jeho příbuzní, kteří představovali elitu této říše.³ „Čtyři díly světa“ jak je překládán oficiální název této říše souvisí také podle slov samotného Inky Garcilase de la Vegy s pověstmi o založení této říše. Tuto historii slyšel od místních lidí a uvádí ji jako jednu z verzí pověstí založení říše. Uvádí, že svět zasáhla velká potopa, po které se objevil muž, který rozdělí svět na čtyři části, a každé části přidělil jednoho vládce. Dále uvádí, že první z nich Manco Capac se vydal na sever a došel až do údolí Cuzca, kde založil toto město a podrobil si jeho obyvatele:

„Dicen, pues, que cesadas las aguas se apareció un hombre en Tiahuanacu, que está al mediodía del Cozco, que fue tan poderoso que repartió el mundo en cuatro partes, y las dio a cuatro hombres, que llamó reyes: el primero se llamó Manco Capac, y el segundo Colla, y el tercero Tocay, y el cuarto Pinahua.....Dicen que el Manco Capac fue hacia el norte y llegó al valle del Cozco, y fundó aquella ciudad, y sujetó los circunvecinos, y los doctrinó.“⁴

---

³KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Inkové: nejmocnější indiánský stát*. Vyd. 1. Praha: Aleš Skřivan ml., 2006. s.7.

⁴*Comentarios reales : (selección) / Inca Garcilaso de la Vega ; edición de Enrique Pupo-Walker*. Madrid : Cátedra, 2001. s. 146-147.

(Říká se, že poté, co vody opadly, objevil se muž v Tihuanaku muž, který byl tak mocný, že rozdělil svět na čtyři části, které světil čtyřem mužům, které nazval králi. První se jmenoval Manco Capac, druhý Colla, třetí Tocay a čtvrtý Pinahua.....Říká se, že Manco Capac se vydal na sever a došel až do údolí Cuzca, kde toto město založil a podrobil si jeho obyvatele a dal jim vzdělání.)

Dle vyprávění Inky má být Manco Capac prvním panovníkem incké říše a ostatní králové byli jeho potomci.

Druhá a známější verze vzniku říše, kterou Inka Garcilaso následně uvádí ve svém díle *Comentarios reales*, líčí jak bůh Slunce vyslal na zem svého syna jménem Manco Capac. Zde tady nacházíme podobnost s předchozí verzí avšak v tomto příběhu jej doprovází jeho sestra a zároveň žena Mama Ocello. Poté se podle pověsti sourozenci vynořili z vod jezera Titicaca a putovali, vedeni zlatou holí, která náhle zmizela v zemi a ukázala tak místo, kde měli vybudovat své město, Cuzco neboli „pupek světa“. „Syn Slunce“ jak byli potomci boha Slunce Intiho nazýváni měli následně původním divokým lidem ukázat jak obdělávat půdu a naučit je uctívat bohy.

O pravém původu Inků toho moc nevíme. Tyto ústně vyprávěné báje, pověsti a mýty jsou jediné zprávy, které o této tematice máme. Avšak často je těžké rozlišit, co je pravda a co už je smyšlené. Dle Markéty Křížové tyto zakladatelské mýty plnily především legitimizační funkci. Jejich hlavním cílem bylo vysvětlit existující uspořádání světa a posílit moc panovníka. Také měl vysvětlit zvyk krvesmilných sňatků v panovnickém, tedy praxi, která byla u běžné populace tvrdě trestána.⁵

Jak již bylo zmíněno incká říše patřila k nejlépe organizovaným státům. Celé impérium bylo rozděleno na čtyři celky suyos se středem v „pupku světa,, Cuzcu kde sídlil vládce, jeho říše nesla název Tahuantinsuyu, božská říše slunce. Neomezený vládce, označovaný jako Sapa Inka („Jediný“). Byl přímým potomkem božského slunce a byl také sám bohem. Sapa Inka byl v říši představitelem nejvyšší moci a veškeré ostatní obyvatelstvo mu bylo zcela podřízeno. Říše,

---

⁵KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Inkové: nejmocnější indiánský stát*. Vyd. 1. Praha: Aleš Skřivan ml., 2006. s.7.

jak bylo řečeno, měla čtyři správní celky, v čele každé této provincie stál tzv. apo nebo-li správce, jež byl dosazen Inkou. Každá provincie byla dále rozdělena na menší politické útvary. Tyto útvary se vždy soustředily kolem jednoho města. Dokonalostí incké říše je pojem - incká síť silnic- jedna z nejlepších na světě. Každá byť nejzazší část impéria byla spojena silnicí s hlavním městem, tak mohl vládce celou říši dokonale spravovat, právě propojení území sítí silnic je jedním ze základních podmínek rozvoje a centralizace každého impéria, zde můžeme spatřit velkou podobnost s antickým Římem, kde silnice taktéž patřili mezi základní kámen státu a stejně tomu jako nyní v Peru jsou jednou z dochovaných hmotných památek. Díky této síti silnic byl rozvoj říše velmi rychlý, k tomu také dokonalé organizace státu, ve které Inkové naprosto vynikali. V každém městě sídlil místní vládce *curaca*. Další sociální skupinu představovali kněží neboli *amautas*, kteří se starali o náboženské záležitosti, jakými bylo například provádění obětí, hovoření s mrtvými předky či věštění z lamích vnitřností.

Veškerá půda náležela panovníkovi, ale v zásadě byla rozložena do tří částí. Jedna patřila panovníkovi jako důkaz odevzdanosti jen jemu, druhá Slunci jako dar nekonečnému bohu a třetí pak lidu. Povinností každého zdravého člověka bylo nejen svou, ale všechnu půdu obdělávat. Tento systém byl podobný evropskému feudalismu, avšak zde lidé pracovali pro panovníka dobrovolně a pokládali to za normální běžnou součást života až čest. Rovněž obchod byl přísně kontrolovaný státem, soukromé vlastnictví neexistovalo a i řemeslníci byli pod nadvládou úřednické šlechty. V systému takovéto vlády byla patrná kombinace prvků absolutismu a despotismu, ale zároveň i jakýsi respekt k jednotlivci a lidskému životu. Tento jev byl velkým rozdílem oproti evropským impériím, život vždy měl svou cenu. Lidé v incké říši byli plně závislí na panovníkovi, nemohli sami nic rozhodovat, ale na druhou stranu o ně bylo dobře postaráno a věděli, že v osobě Inky mají své zastání a oporu, část zemědělských produktů byla vždy rozdělena mezi lid a Inka většinu věcí uvnitř říše neprosazoval silou. Vysokou daní za životní jistoty byla naprostá oddanost státu a bohu, slunci a Inkovi.

Stejně tak pokud bychom incké hospodářství porovnali s hospodářstvím Aztéků a Mayů, také u Inků bylo základem hospodářství zemědělství, v tomto případě založené především na pěstování brambor a kukuřice a chovu lam a alpak, budování terasovitých polí a zavlažovacích kanálů. Inkové byli ne jenom výborní zemědělci, ale i stavitelé a řemeslníci. Většina jimi používaných technologií a objevů existovala již v předinckých dobách, ale Inkové dokázali vnést do všeho systém a řád a spoustu technik ještě vylepšit a zdokonalit. Díky tomu vytvořili například mohutné stavby, které přečkaly několik století a jsou ještě dnes patrné. Mezi nejvýznamnější incká města patří např. Sacsayhuamán, Machu Picchu, Cuzco. Zachovalé

kamenné zdi v těchto městech jsou dodnes velmi působivé . Nad mohutností těchto kamenných staveb se pozastavuje i malý Ernesto v románu *Los ríos profundos* Josého Marii Arguedase. Kamenné zdi Inků tu zde získávají magický charakter:

„Caminé frente al muro, piedra tras piedra. Me alejaba unos pasos, lo contemplaba y volvía a acercarme. Toqué las piedras con mis manos, seguí la línea ondulante, imprevisible, como la de los ríos, en que se juntan los bloques de roca. En la oscura calle en el silencio, el muro parecía vivo sobre la palma de mis manos llameaba la juntura de las piedras que había tocado.“⁶

(Kráčel jsem podél zdi, kámen po kameni. Pár kroků jsem poodstoupil, pozoroval jsem ji a zase jsem se přiblížil. Dotýkal jsem se kamenů rukama, sledoval jsem vlnitou linii, nepředvídatelnou jako tok řeky, kterou tvořila spojnice mezi kvádry. V tichu temné ulice vypadala zeď živě, v dlaních mi planul šev mezi kameny , jichž jsem se dotkl.)⁷

Na rozdíl od bojovných Aztéků v Mezoamerice byli Inkové daleko umírněnějším národem, jejich život byl zaměřen více na náboženství, a to náboženství s jedním nejvyšším bohem, bohem Slunce .Toto božstvo bylo nejčastěji znázornováno v podobě kulatého disku s lidskou tváří, vyzařující své paprsky na všechny strany. Hlavním nástrojem rozrůstání říše byla politika, tzv. proces reciprocity, kdy za pomoci darů a smluv se říše rozdělovala pohlením jiných drobnějších vůdců a náčelníků s jejich územím⁸, jednalo se o to, že vždy před každou bitvou byl nepřátelský panovník pozván k jednání, byly mu nabídnuty dary a výsady za jeho podřízenost Inkovi, pokud přijal, stal se partnerem se stejnou mocí a privilegií jako ostatní v říši, pokud ne, došlo k boji, kdy pak porobený vůdce byl potrestán, část jeho národa byla vyvražděna a zbytek připojen k říši se stejnými právy i povinnostmi. Většinou rozšiřování říše probíhalo pomocí prvních variant proto můžeme hovořit o Incích jako o mírumilovnějším národu, než právě národy mezoamerické.

Ačkoliv Inkové tak jako ostatní andské kultury neznaly písmo, díky své kreativitě vynalezli jiný způsob zaznamenávání. Používali tzv. quipu. Byly to svazky vlněných nebo bavlněných provázků, připevněných jedním koncem k silnější šňůře, na nichž různé typy uzlů zachycovaly

---

⁶MARÍA ARGUEDAS, José. *Los ríos profundos. Obras completas III.*, Lima: Editorial Horizonte. 1983. s. 13-14

⁷(Použit překlad Anny Houskové.)

⁸ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*. Praha. Lidové noviny. 2007. s. 27-28.

údaje především statického charakteru. Markéta Křížová však uvádí, že některé koloniální zdroje uvádějí, že quipu mohly i „vyprávět příběhy“, patrně dynastické údaje.⁹

1.2 Renesance ve Španělsku

Přelom XV. a XVI. století patřil z kulturního a uměleckého hlediska k renesanci. Význam slova „*renesance*“ znamená znovuzrození, a právě tento pojem nám charakterizuje celé toto období počínající ve XIII. století v Itálii a dále se rozšiřující po celé Evropě až do XVI. století. Renesance nepředstavovala znovuzrození pouze kvůli svým objevům a kulturnímu rozmachu, kterým toto období hojně oplývalo, ale především kvůli svému vzrůstajícímu zájmu o antickou moudrost a klasické období. Tímto způsobem se znovuzrodila moudrost starých Řeků a ovlivnila spoustu renesančních myslitelů.

V tomto období se hojně překládala stará díla antických filozofů, především Platóna, který byl hlavní inspirací pro renesanční myslitele naproti středověku kdy hlavní inspirací byl Platonův žák Aristoteles. Vzrůstající zájem o učení Platóna nám dokazuje i zřízení platónské Akademie, která byla založena ve Florencii v roce 1459. Především členové této Akademie byli silně ovlivněni platonismem a neoplatonismem, který vznikl ve II. století za účelem obnovení Platónovy filosofie. Mezi hlavní členy této Akademie se řadí italští humanisté jako byl Lorenzo Valla, Marsiglio Ficino nebo Pico de Mirandola, který se řadí k nejvýznamnějším osobnostem v dějinách Akademie. Charakteristickým znakem renesance se stalo právě jeho okřídlené rčení: „Člověk je sám svého štěstí strůjcem.“¹⁰ Tedy, člověk je odpovědný za své činy. Tato myšlenka byla jedním z hlavních rysů renesance. V této době byly takové myšlenky převratné, jelikož středověký člověk byl naprosto odevzdaný boží vůli a uvězněn ve své mysli, která byla zaplněna

---

⁹KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Inkové: nejmocnější indiánský stát*. Vyd. 1. Praha: Aleš Skřivan ml., 2006. s. 58.

¹⁰TRETERA, Ivo. *Nástin dějin evropského myšlení : (od Thaléta k Rousseauovi)*. Ivo Tretera. 3. vyd. Praha : Paseka, 2000. s. 247.

předsudky a církevními dogmaty. Renaissance byla tudíž často uváděna jako období kdy byl jistý teocentrismus zaměněn za „*antropocentrismus*“ neboli názor, podle nějž je člověk středem i konečným cílem světa i vesmíru. Avšak ne ve všech částech Evropy měla renesance stejný charakter. Dle Jiřího Chalupy byla právě španělská renesance specifická, neboť se v ní takřka neobjevuje „světský“ element, tak výrazný například v Itálii. Do Španělska renesanční myšlenky i technologie přinesli italští intelektuálové a umělci, přilákaní bohatými šlechtickými i církevními mecenáši, z nichž nejslavnější byl kardinál Francisco Jimenéz de Cisneros. Italská renesance byla vzápětí „pošpanělstěna“, tj. získala silný náboženský náboj a namísto jistého reformismu a modernismu se zdůrazňovala tradice a lojalita k impériu.¹¹ Španělská renesance tak nikdy neztratila svůj náboženský charakter. Šestnácté století byla také obdobím kdy do Evropy začaly pronikat myšlenky Martina Luthera a Erasma Rotterdamského s cílem nápravy poměrů v církvi. Toto hnutí se nazývalo Reformace, která se snažila o návrat církve k původnímu poslání, k učení Ježíše Krista. Církev reagovala na reformaci tím, že se násilně snažili lidi přinutit k návratu k církvi. Především Karlův syn Filip II. se tohoto pronásledování ujal a rozhodl se tvrdě zaútočit proti nekatolíkům ve všech španělských državách. Součástí státní moci se stala inkvizice, která vystupovala tvrdě nejen proti „kacířům“, ale snažila se úplně zlikvidovat zbylé arabské obyvatelstvo a španělské židy. Avšak i v renesančním Španělsku proběhly změny v pojetí křesťanského života v podobě španělského mysticismu. Španělští mystikové zastávali asketický a skromný způsob života. Jejich díla se především vyznačují svou náboženskou a spirituální tematikou, kde popisují různé stupně vedoucích k spojení s bohem. Nejznámějšími mystiky tohoto období byli sv. Terezie z Ávily nebo sv. Jan od Kříže, kteří založili řád bosých karmelitánů.

Přestože myšlenky renesance ve Španělsku nedosáhly takové vrcholu jako v jiných zemích. Zažívalo Španělsko v období renesance svůj „zlatý věk“ v několika směrech. Především rok 1492 odstartoval období vrcholného rozmachu a rozkvětu Španělska. Po dlouhých letech reconquisty, kdy Španělé znovudobývali své území obsazeném Maury, dobývají katoličtí králové Isabela Kastilská a Ferdinand Aragonský poslední maurské království – Granadu. Tento rok se tak stává významným mezníkem v dějinách Španělska. Dobytím Granady byly dány základy ke sjednocení celé země, které bylo dovršeno v roce 1495 připojením Navarry ke španělské koruně. V témže roce vydal španělský autor Antonio de Nebrija první gramatiku kastilského jazyka, díky níž je považován za prvního „národního lingvistu“ románského světa. V neposlední řadě byla ve

---

¹¹CHALUPA, Jiří. Španělsko - Stručná historie států. Praha: Libri, 2005. s. 65.

stejném roce objevena Amerika Kryštofem Kolumbem. Díky zámořským objevům a španělské expanzi do Nového světa byla španělská říše nazývána říší nad kterou slunce nikdy nezapadá. Z amerických kolonií proudilo do země velké bohatství, španělský král Karel I. Habsburský byl v roce 1519 korunován jako Karel V. římsko-německým císařem a Španělsko se tak stává největší evropskou velmocí. Zlatý věk zažívá v XVI. století také španělské písemnictví. Vzniká nový pikareskní román, charakteristický svou ztrátou idealizace a naopak se vyznačuje svou sociální kritikou společnosti. V tomto období také vzniká nejslavnější román španělské literatury *Don Quijote de la Mancha*, napsaným Miguelem de Cervantesem. Tento román navždy ovlivnil španělskou literaturu a snad i nastavil Španělsku zrcadlo. Carlos Fuentes tuto symboliku zrcadla uvádí v díle *Pohřbené zrcadlo*, kde s metaforou Dona Quijota popisuje symboliku zrcadla mezi Novým a Starým světem:

„ Na druhém břehu se Zrcadlový rytíř stvořený Miguelem Cervantesem střetne s Donem Quijotem a snaží se ho vyléčit z jeho bláznovství. Starý rytíř má zrcadlo ve své mysli a v něm se odráží vše, co Don Quijote přečetl a co, chudák bláznivá, považuje za věrný obraz pravdy.“¹²

Carlos Fuentes tak svými slovy vystihuje další rys renesance, který se nese ve znamení utopie, kdy se právě Nový svět stává utopií Evropy. Toto téma však bude blíže představeno v další části této práce.

1. 3 Objevení a dobytí Peru

Od dobytí aztécké říše už uběhlo několik let. Španělské dobyvatele však vedla dál jejich neukojená touha po zlatě a moci. Tentokrát výpravy směřovaly na jih. Avšak jak uvádí Markéta Křížová, Španělé už na americkou pevninu začali pronikat již během prvního desetiletí XVI. století. Na karibských ostrovech totiž rychle ubývala domorodá populace v důsledku brutálních metod kolonizace i evropských chorob. Bylo proto nutné najít nové zdroje pracovní síly. Na atlantickém pobřeží dnešní Panamy bylo založeno několik osad a roku 1513 Vasco de Balboa

---

¹²FUENTES, Carlos. *Pohřbené zrcadlo*. Praha. Mladá Fronta. 2003. s. 10.

s dvěma stovkami mužů pronikl panamskými pralesy k vodní ploše, kterou zabral jménem španělského krále a nazval Mar del Sur, Jižní moře. Právě během této výpravy se Balboa od místních domorodců dověděl o mocné říši na jihu, oplývající zlatem a jiným bohatstvím. Nemohl ale těchto informací využít, neboť se brzy stal obětí mocenských sporů uvnitř nově založené kolonie a po vykonstruovaném procesu byl popraven.¹³ Roku 1522 provedl Pascual de Andagoya první oficiální průzkum jižní Panamy. Pronikl až k řece Biru, kde se setkal s indiánskými obchodníky, kteří mu potvrdili existenci mocného státu Inků. Jméno, jež dávali této bájně zemi, Španělé patrně zkomolili v název Peru.

Od listopadu roku 1524 se na jih opakovaně pokoušel proniknout španělský rodák z Extremadury Francisco Pizarro, negramotný pasák vepřů. Během první výpravy jej doprovázelo sto mužů. Později se za ním na druhé lodi vydal Diego de Almagro, kterého doprovázel kněz Hernando de Luque. Společně prozkoumali tichomořské pobřeží Kolumbie. Objevili tam tropické pralesy a mangrovníkové bažiny plné nepřátelských Indiánů, ale zlata tam našli jen málo. Nakonec jim došly zásoby a museli se vrátit do Panamy. Po finanční stránce skončila výprava naprostým nezdarem. Pizarro se tímto nezdarem však nedal odradit a výpravy podnikal dál. Roku 1526 se utábořil s vojáky na Isle de Gallo u ekvádorského pobřeží, kde Francisco Pizarro uchopil meč, vyryl jím čáru do písku a řekl svým mužům:

„ Allí hacia el Sur está el Perú con sus tesoros, á vuestro lado, hacia el Norte, Panamá con su pobreza eterna. Ahora escoged. ¡Yo voy al Sur!“¹⁴

(Na vaší straně na sever je Panama se svou věčnou chudobou. Tady na jihu je Peru a jeho poklady.)

Slova konkvistadora se opravdu naplnila. O půl roku později zakotvili u města Tumbezu, severní výspy incké říše. Pizarro byl ohromen, Tumbes bylo nejcivilizovanější město jaké navštívil od svého příjezdu do Ameriky před dvaceti lety. Zde získal velkou kořist v podobě zajaté obchodní lodi plné cennými předměty a získal několik mladých chlapců, kteří mu sloužili jako tlumočníci. Jeho objevy však nevzbudily dostatečný ohlas, proto se Pizarro vydal do Španělska, aby získal

---

¹³KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Inkové: nejmocnější indiánský stát*. Vyd. 1. Praha: Aleš Skřivan ml., 2006. s. 72.

¹⁴CRONAU, Rodolfo: *América. Historia de su descubrimiento desde los tiempos primitivos hasta los más modernos*. Barcelona. Montaner y Simón. 1982. s. 282.

oficiální podporu a finanční prostředky od královského dvora k dalším průzkumům. Při své třetí výpravě dorazil v roce 1532 znovu do Tumbezu. Zjistil však, že město je v troskách. Od místních lidí se dozvěděl o válce mezi Huascarem a Atahualpou, syny inckého panovníka Huayna Capaca. Jeho dva synové Atahualpa a Huáscar spolu začali bojovat o převzetí moci nad inckou říší. Huáscar byl poražen a uvězněn a Atahualpa obsadil hlavní město Cuzco. Pizarro si velmi dobře uvědomoval, že je třeba této nestabilní politické situace využít ve svůj prospěch. Rozhodl se proniknout dál do incké říše a osobně se setkat s Atahualpou, který v té době, roku 1532, pobýval v Cajamarce. Atahualpa Španěly podcenil a na jejich slib zachování příměří se dostavil do jejich tábora. Markéta Křížová ve svém díle cituje slova Pizzarova sekretáře Francisca de Xeréze, který popisuje Atahualpův příchod do tábora:

„ V čele kráčel oddíl Indiánů oblečených do pestrých, jako šachovnice kostkovaných obleků. Ti sbírali slámu a zametali cestu. Za nimi šli v jiném oblečení další oddíly Indiánů, kteří zpívali a tančili. Potom následovalo mnoho mužů se zlatými a stříbrnými zbraněmi, insigniemi a členkami. V této skupině byl Atahualpa. Indiáni ho nesli na ramenou a nosítkách vykládaných pestrobarevným papoušcím peřím a ozdobených zlatými a stříbrnými destičkami...Potom šlo množství vojáků rozdělených do škadron a všichni měli zlaté a stříbrné členky.“¹⁵

Následně k Atahualpovi přistoupil kněz Vicente de Valverde a začal kázat o křesťanské víře. Poté kněz Valverde vyslovil, že učení, které popisuje, je obsaženo v breviáři, který drží v ruce. Atahualpa řekl, ať mu tu knihu podá, aby si ji prohlédl. Atahualpa si knihu prolistoval a když si ji prohlédl, hodil ji hněvivě dolů mezi své muže, rudý v tváři.¹⁶ Tímto španělské vojáky pobouřil a Pizzaro dal povel k útoku na neozbrojený inkův doprovod. Přestože incké vojsko bylo početnější, neměli proti španělským zbraním šanci. Atahualpa byl poté Pizzarem zajat a uvězněn. Může se tedy zdát, že dobytí incké říše bylo velmi rychlé, ale není tomu tak. Jak poznamenává Carlos Fuentes, rychlé bylo pouze zjetí a popravení Atahualpy. Poté však následovala zdoluhavá etapa, kdy Španěly zužoval domorodý odpor a nakonec tedy bylo dobývání mnohem delší než dobývání aztécké říše Hernánem Cortésem.¹⁷ Odpor inckého lidu Španěly zužoval

---

¹⁵KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Inkové: nejmocnější indiánský stát*. Vyd. 1. Praha: Aleš Skřivan ml., 2006. s. 75.

¹⁶HEMMING, John. *Dobytí říše Inků*. 1970. vyd. Praha: Odeon, 1977, 442 s. Klub čtenářů, sv. 408. s. 29

¹⁷FUENTES, Carlos. *Pohřbené zrcadlo*. Praha. Mladá Fronta. 2003. s. 89.

neustále až do roku 1572, kdy byl stat' poslední panovník incké říše Túpac Amaru. Tedy až čtyřicet let po setkání dvou světů u Cajamarky.

Stejně tak jako dobývání aztécké říše tak i dobytí incké říše patří k nejkřutějším a nejkřvavějším činům v dějinách lidstva. Španělští dobyvatelé argumentovali vyvražďování domorodého obyvatelstva tím, že poukazovali na jejich divoštství, které jim zabraňuje v poznání pravého náboženství, tedy křesťanství. Často se také setkáváme s tvrzením dobyvatelů, že se setkali s barbary. Tématiku barbarství zajímavým způsobem popisuje peruánský historik Jorge Basadre:

„Por su ignorancia del cristianismo, de la escritura, del dinero, del hierro, de la rueda, de la pólvora, de la monogamia, de muchas plantas y animales, los indios aparecieron como barbaros entre los españoles. Por su destrucción de andenes, caminos, terrazas, templos, ciudades, graneros y tributos, por su rapiña, su crueldad, su lascivia y hasta su superioridad guerrera, los españoles aparecieron como barbaros entre los indios.“¹⁸

(Kvůli své neznalosti křesťanství, písma, peněz, železa, kola, střelného prachu, monogamie a spousta rostlin a živočichů vypadali Indiáni jako barbaři mezi Španěly. Kvůli jejich ničení chodníků, cest, teras, chrámů, měst, obilnic a daní. Dále kvůli jejich krádežím a jejich krutostí a obscénností až jejich válečnou nadřazeností, vypadali Španělé jako barbaři mezi indiány.)

Odlišným způsobem od jiných kronik popisuje kulturu Inků kapitán Mansio Serra de Leguizamón. Byl posledním z Pizzarových konkistadorů. Jeho poslední vůle, adresovaná králi Filipovi II., nabízí emotivní vhléd do reality dobývání a ukazuje nám tak tuto kulturu v jiném světle:

„Hallamos estos reinos de tal manera que en todos ellos no había un ladrón, ni hombre vicioso, ni holgazán, ni había mujer adúltera ni mala, ni se permitía entre ellos, ni gente mala vivía en lo moral y que los hombres tenían sus ocupaciones honestas y provechosas. Y que las tierras y montes y minas y pastos y caza y maderas y todo género de aprovechamientos estaba gobernado y repartido de suerte que cada uno conocía y tenía su hacienda, sin que otro ninguno se la ocupase ni tomase, ni sobre ello había pleitos...el intento que me mueve á hacer esta relación es por el

---

¹⁸BASADRE, Jorge: Peru, problema y posibilidad. Biblioteca Ayacucho. 1992. s. 13.

descargo de mi conciencia y por hallarme culpado en ello; pues habemos convertido gente de tanto gobierno como estos naturales y tan quitados de cometer delitos, ni excesos ni exorbitancias así como hombres como mujeres, tanto que el que tenía cien mil pesos de oro y de plata en su casa, y más indios la dejaba abierta, puesta una escoba o un palo pequeño atravesado en la puerta para seña que no estaba allí su dueño y con esto, según su costumbre, no podía entrar nadie dentro, ni tomar cosa de lo que allí había. Y cuando ellos vieron que nosotros poníamos puertas y llaves en nuestras casas, entendieron que era de miedo que teníamos a ellos que no nos matasen pero no por que creyesen que era posible que ninguno hurtase, ni tomase á otro su hacienda; y así cuando vieron que había entre nosotros ladrones y hombres que incitaban á pecar a sus mujeres e hijas, nos tuvieron en poco.¹⁹

(Našli jsme tato království v takovém pořádku, že mezi lidmi nebylo zloděje nebo zle smýšlejícího ani smilnice, ani mezi sebou netrpěli špatnou ženu nebo nemravných lidí. Lidé měli poctivá a užitečná povolání. Země, lesy, doly, pastviny, domy a všechny druhy výrobků byly řízeny a rozdělovány tak, že každý znal své vlastnictví bez toho, aby se musel obávat jiného, který by mohl jeho majetek vzít nebo zabrat, ani v tomto ohledu neměli žádné žaloby... Jsem zavázán toto psát, mým motivem je ulevit mému svědomí, neboť cítím hlubokou vinu. My jsme svým zlým příkladem zničili dobrou vládu nad těmito lidmi, kteří se jí rádi podřizovali. Byli tak svobodní od konání zločinů či chamtivosti, jak muži, tak i ženy, že Indián, který měl ve svém domě zlato nebo stříbro v hodnotě sta tisíc pesos, nechal svůj dům otevřený s pouhým klacíkem u dveří na znamení, že není doma. Podle jejich tradic pak každý věděl, že nikdo do domu nemůže vstoupit a něco z něho vzít. Když viděli, že my dáváme na svoje dveře zámky a klíče, mysleli si, že je to z našich obav před nimi, aby nás nezabili, ale ne proto, že by si mysleli, že by někdo mohl vzít vlastnictví druhého. Když pak mezi námi objevili zloděje a muže, kteří sváděli jejich dcery ke hříchu, opovrhovali námi.)

---

¹⁹PEREYRA, Carlos. *Cuadros de la conquista y la colonia*. Mexico. Universidad nacional de Mexico. 2001. s. 83-84

2. Comentarios reales

Přestože ve většině kronikách se mluví o předkolumbovských civilizací jako o barbarských kmenech, objevuje se také v XVI. století autor, který se snaží představit kulturu Inků v odlišném světle než jak byla doposud zobrazována španělskými konkistadory. Tento autor má oproti jiným španělským kronikářům tu přednost, že pochází ze světa, který španělští kronikáři pouze popisovali bez jakékoliv hlubší znalosti. Z tohoto důvodu je nejlepším zprostředkovatelem dvou odlišných kultur, Nového a Starého světa, které se na konci XV. století setkaly, a stává se tak pomyslným mostem mezi těmito odlišnými světy.

Tento autor jménem Inka Garcilaso de la Vega, svým stěžejním dílem *Comentarios reales* kompletně sepsal historii své rodné země a také historii dobývání. Ačkoliv jsou *Comentarios reales* především dílem pojednávajícím o historii, jejich charakter je spíše literární. O věrohodnosti historických faktů uvedených v tomto díle se vždy vedly vášnivé spekulace. Avšak bereme-li v potaz, že *Comentarios reales* jsou především literárním dílem, pravdivost historických faktů není pro nás podstatná.

Cílem následujících dvou kapitol je blíže si představit toto dílo a také život samotného autora, který v tomto případě nelze opomenout, protože *Comentarios reales* jsou částečně jeho autobiografií.

2.1 Inka Garcilaso de la Vega – život a dílo

Inka Garcilaso de la Vega bývá považován za jednoho z nejvýznamnějších spisovatelů hispanoamerické literatury a se svým stěžejním dílem *Comentarios reales* navždy změnil obraz peruánských dějin. Proto také bývá často označován jako jedním ze symbolů Peru. Až do dnešní doby bývá často citován v historických dílech a také v dílech literárních kritiků a v Peru. Dnes je také v Peru po Garcilasovi pojmenovaná národní cena za literatura a Univerzita Inky Garcilase de la Vegy v Limě. Inkův odkaz tak můžeme spatřit v mnoha podobách.

Tento významný autor se narodil 12. dubna roku 1539 v Cuzcu, hlavním městě říše Tahuantinsuyu. Jak sám uvádí:

„Yo nací ocho anos después que los españoles ganaron mi tierra.“²⁰

(Narodil jsem se osm let poté, co Španělé dobyli mou zem.)

V době Inkova narození už uběhlo pár let od popravení Atahualpy. Avšak byla to doba plná neklidu, kdy bývalá incká říše byla zmítána nepokoji, válkami mezi dobyvateli i neúspěšnými pokusy Inků o záchranu své ztracené říše. Inka byl pokřtěn jako Gómez Suárez Figueroa. Toto jméno mu vybral jeho otec, kapitán Sebastián Garcilaso de la Vega, aby tak uctil památku své matky, která pocházela z aristokratického rodu *Los Condes de Feria*. Sebastián Garcilaso de la Vega pocházel z Extremadury, byl synem Alonsa de Hinostrosy a Blanky de Sotomayor. Jeho bratrancem byl slavný španělský básník XVI. století, Garcilaso de la Vega, který společně s Juanem Boscánem zavedli do španělské poezie jedenáctislabičný verš podle vzoru italských básníků. Kapitán Sebastián Garcilaso do Peru odešel v roce 1531 ve službách španělského konkvistadora Pedra de Alvarady. Poté přešel do služeb Francisca Pizzara. V roce 1538 mělo dojít v Cuzcu k setkání Sebastián Garcilase a incké princezny Chimpu Ocllo. Dle Maxe Hernándezze toto setkání neprobíhalo na základě verbální komunikace, ale fyzického sblížení:

„Sin texto verbal, el encuentro discurrió a través de los cuerpos.“²¹

---

²⁰*Comentarios reales : (selección) / Inca Garcilaso de la Vega ; edición de Enrique Pupo-Walker.* Madrid : Cátedra, 2001. s.155.

²¹HERNÁNDEZ, Max. *Memoria del bien perdido. Conflicto, identidad y nostalgia en El Inca Garcilaso de la Vega:* Madrid. Quinto Centenario.1992. s.31.

(Setkání proběhlo prostřednictvím těl, bez textového podtextu.)

Příčinou může být, že Chimpu Ocllo pravděpodobně nikdy neuměla španělsky, ale nutno dodat, že v této době vznikaly mezi španělskými dobyvateli a domorodými ženami především fyzicky motivované svazky bez hlubšího citového sblížení.

Chimpu Ocllo byla dcerou Huallpa Tupaca a princezny Cusi Chimpu, vnučka vládce Tupaca Inky Yupanquiho, a také neteří panovníka incké říše Huayna Cápac. Pocházela tak z vysoké aristokratické společnosti, která však byla pronásledována jedním ze synů Huayna Cápac, Atahualpou, který jak již bylo uvedeno bojoval o moc nad impériem se svým bratrem Huascárem. Kapitán Sebastián Garcilaso de la Vega se nikdy s Chimpu Ocllo neoženil. Tato situace byla v tomto období běžná, až na několik málo výjimek se držitelé enkomiend s inckými konkubínami neženili a udržovali s nimi volné svazky. Také Inka se narodil z tohoto nemanželského svazku a řadí se tak právě do první generace mesticů, tedy potomků indiánů a Španělů, kteří byli narozeni v Novém světě.

Dětství strávil malý Inka, v této době ještě Gómez Suárez Figueroa v Cuzcu, kde byl obklopen svými inckými příbuznými, kteří mu vyprávěli příběhy o incké říši. Inka tyto příběhy poslouchal s velkým zájmem a vždy měl plno otázek. Tyto příběhy, které slýchal od svých blízkých a také staré rituály, kterých se účastnil ho naučily milovat a respektovat kulturu své rodné země. Ačkoliv v době jeho dětství už mohl vidět jenom odlesky incké říše a znal ji především z vyprávění, už v této době pociťoval smutek nad zánikem říše. Ačkoliv v dospělém věku ovládal několik jazyků, kečuánština byla prvním jazykem, kterým Inka mluvil. Jak sám často opakuje:

„Quechua es la lengua que mamé en la leche materna.“²²

(Kečuánština je jazykem, který jsem nasál z mateřského mléka.)

Od svých dvanácti let žil se svým otcem v paláci, který se nacházel na hlavním náměstí v Cuzcu. Jeho otec mu poskytl tradiční katolickou výchovu. Navštěvoval španělskou školu kam chodil s dalšími mestickými dětmi mezi nimiž se také nacházely děti Pizzara. Ve škole se učil historii španělského impéria, která mu v této době byla cizí. Španělsko muselo představovat pro Inku

---

²²*Comentarios reales : (selección) / Inca Garcilaso de la Vega ; edición de Enrique Pupo-Walker. Madrid : Cátedra, 2001. s. 188.*

vzdálený svět o kterém jenom slýchal z rozhovorů svého otce. Svému otci sloužil jako jeho asistent, během této doby poznává španělskou společnost a vyslechne spoustu rozhovorů mezi konkistadory. Proto už od dětství je obklopen dvojí různou společností. Brzy tak ovládá s dokonalostí oba dva jazyky těchto dvou odlišných světů. Často také zastává funkci tlumočnicka při různém obchodování Španělů s domorodými lidmi. Dle Maxe Hernándeze se už tak Inka odmala považuje za tlumočnicka kečuánštiny.²³

Většina kritiků se shoduje na tom, že jeden z největších zlomů v Inkově životě byl odloučení jeho rodičů. Ačkoliv byly volné svazky v novém světě běžnou záležitostí. V katolickém Španělsku měli o tomto soužití nevalné mínění. Proto se španělská koruna postupem času snažila v rodinách enkomendadorů nastolit pořádek. Španělé se v této době museli oženit se Španělkami, které se již na kontinentě nacházely, či povolali do Nového světa své ženy, které zanechali na druhé straně oceánu. Monarchie chtěla tímto zajistit, že držení enkomend a správa veškerého majetku bude přecházet na legitimní potomky, čímž chtěli zabránit navrácení země do rukou indiánů. Proto mestické děti představovaly pro korunu velké nebezpečí, které by následovalo, kdyby se požadovaly svého majetku na základě svého španělského a inckého původu. Španělská koruna své požadavky argumentovala tím, že křesťanským svazkem je třeba jít příkladem domorodému obyvatelstvu. Právě v této době se Inkův otec, aby vyhověl požadavkům koruny, rozhodl oženit s Luisou Martel de Los Ríos a Inkovu matku Chimplu Ocllo oženil s obchodníkem nízkého původu Juanem Pedrocle. Jak uvádí Anna Škrabánková, tento čin Inka svému otci uvnitř vyčítal a pocíťoval vůči svému otci určitou zlost za to, že jeho matce dojednal sňatek s chudým obchodníkem, který dle Inky neodpovídal jejímu společenskému postavení incké princezny.²⁴

Kapitán Sebastián Garcilaso de la Vega umírá v roce 1559. Ve své závěti vyznal lásku, kterou choval ke svému synovi a odkázal mu čtyři tisíce pesos, aby mohl studovat ve Španělsku. 20. ledna roku 1560 se Inka Garcilaso ve svých 21 letech rozhodne opustit svou rodnou zemi a odjíždí do Španělska. Po svém příjezdu do Španělska krátce pobýval v Seville a následně v Badajozu. V roce 1561 se však usadil v Montille v domě svého strýce Alonsa de Vargase.

---

²³HERNÁNDEZ, Max. *Memoria del bien perdido. Conflicto, identidad y nostalgia en El Inca Garcilaso de la Vega*: Madrid. Quinto Centenario.1992. s. 46.

²⁴ŠKRABÁNKOVÁ, Anna. *Incká a evropská perspektiva v Comentarios reales Inky Garcilasa de la Vegy*. Č. Bud., 2013. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta. s. 41.

Montilla je malé městečko nacházející se kousek od Córdoby. Zde Inka Garcilaso strávil dalších třicet let svého života. Během prvních let pobytu ve Španělsku žádal španělskou korunu o uznání zásluh svého otce na dobytí Ameriky. Tímto způsobem si chtěl zajistit dostatečný příjem na to, aby se mohl věnovat pouze studiu. Španělská koruna však tuto žádost zamítla a označila jeho otce za zrádce koruny. Sebastián Garcilaso de la Vega měl přenechat svého koně Gonzalu Pizarrovi v bitvě u Huarina roku 1547 v občanské válce, která probíhala mezi konkistadory. Tímto činem mu tak měl dopomoci k vítězství nad královským vojskem Diega Centena. Tato urážka jeho otce jej velmi zasáhla a ovlivnila v budoucí tvorbě. Po tomto zklamání žádá v roce 1563 o povolení vrátit se do Peru. Tato žádost ale nebyla přijata z dosud neznámých důvodů.

V Montille se Inka Garcilaso začal plně věnovat studiu a četbě. Nenavštěvoval žádnou univerzitu, ale většinu času strávil v knihovnách, kde četl převážně italské klasiky, kteří byli v této době, kdy ve Španělsku ještě probíhala pozdní renesance, velmi oblíbení. Mezi autory, které v této době četl patřili : Dante, Petrarca, Bocaccio, Ariosto, Castiglione, Marsilio Ficino a Francesco Guicciardini. Ze španělských autorů např. San Isidoro de Sevilla, fray Luis de Granada, Luis Vives, Fernando de Rojas, Juan de Mena , Mateo Alemán. Inka se velmi zajímal o historii. Z tohoto důvodu četl v jezuitské knihovně, která mu byla poskytnuta španělské kroniky a historii jeho rodné země. Mezi kronikáři, které četl patřil např. Kryštof Kolumbus, Blas Valera, Gonzalo Fernández de Oviedo, Pedro de Cieza de León, Francisco López de Gómara, el Palentino a José de Acosta.

Důležitým mezníkem v Inkově životě byla jeho změna jména . Jak již víme, pravé jméno Inky bylo Gómez Suárez Figueroa. Jak uvádí Raúl Porras Barrenechea, jméno Garcilaso de la Vega začíná používat od roku 1562 a tato změna měla představovat odloučení s jeho minulostí a uctít tak památku svého otce.²⁵ Od roku 1571, kdy umírá v Cuzcu jeho matka Chimpu Ocllo si před své jméno přidá „Inka“ . Tato změna pak měla vést k hrdému přihlášení se k inckému původu. Spojení těchto jmen tak mělo vyjádřit jeho úctu k obou světům ze kterých pocházel.

Inka Garcilaso pokračoval dál ve svém studiu a četbě a zejména si velmi oblíbil *Diálogos de amor* od španělského spisovatele židovského původu Lva Hebrejského. Lev Hebrejský byl

---

²⁵ PORRAS BARRENECHEA, Raúl. *Investigaciones en Montilla sobre El Inca Garcilaso, San Francisco Solano y Cervantes*[online]. Biblioteca Córdoba. 1950 [cit. 2016 05-07] s. 27-33. Dostupné z: http://biblioteca.cordoba.es/Documentos/Inca_Garcilaso/1950-investigaciones-en-Montilla-sobre-el-Inca-Garcilaso-porras.pdf

představitel neoplatonismu a Platónské akademie ve Florencii, která už byla zmíněná v předchozích kapitolách. Toto dílo na Garcilase velmi zapůsobilo a tak se rozhodl jej přeložit z toskánštiny do kastilského jazyka. Už v této době byl tento překlad velmi oceňován pro Garcilasův vytříbený styl, údajně převyšujícím styl toskánského originálu.

Ačkoliv první dílo, které vzešlo s Garcilasova pera byl pouze překlad, Inka Garcilaso si dobře uvědomoval své nadání a pokračoval ve psaní. V této době často navštěvoval nemocného kamaráda svého otce Gonzála Silvestra. Společně pracovali na jeho dalším díle, které mělo pojednávat historii expedice Hernanda de Sota na Floridu. Popisuje zde průběh expedice a doplňuje popisem místní přírody a zvyky Indiánů. Dílo bylo nazváno *La Florida del Inca*, poprvé bylo publikováno v roce 1605 v Lisabonu. I toto dílo mělo pozitivní ohlas u kritiků. Avšak až *Comentarios reales* bylo nejdůležitějším dílem v Inkově životě. Toto dílo bude blíže představeno v následující kapitole.

Závěr života strávil Inka Garcilaso de la Vega v Cordóbě, kde 23. dubna roku 1616 zemřel. S shodou okolností jeho úmrtí padlo na stejný den a rok jako úmrtí dvou nejslavnějších spisovatelů XVI. století, Wiliama Shakespeara a Miguela de Cervantese.

2. 2 Comentarios reales

Stěžejním dílem Inky Garcilase de la Vegy se nepochybně staly jeho *Comentarios reales* neboli *Pravdivé komentáře*. Slovo *reales* lze také do češtiny přeložit jako královské. Z tohoto důvodu probíhaly spekulace ohledně správného názvu tohoto díla. Avšak „*Pravdivé komentáře*“ přesněji vystihují samotný záměr autora, který je podat celistvý obraz o incké říši jak uvádí autor v úvodu díla, kde vysvětluje důvod sepsání *Comentarios reales*:

„No escribiré novedades que no se hayan oído, sino las mismas cosas que los historiadores españoles han escrito de aquella tierra y de los reyes de ella, y alegaré las mismas palabras de ellos, donde conviniere, para que se vea que no finjo ficciones en favor de mis parientes, sino que digo lo mismo que los españoles dijeron; solo serviré de comento para declarar y ampliar muchas

cosas que ellos asomaron a decir y las dejaron imperfectas por haberles faltado relación entera.“²⁶

(...nebudu psát o něčem novém a dosud neslyšeném, nýbrž o týchž věcech, které sepsali španělští historikové o oné zemi a jejich králích, a tam, kde to bude vhodné, budu užívat stejných slov jako oni, aby bylo zřejmé, že nepředstírám výmysly ve prospěch svých příbuzných, ale říkám totéž, co říkali Španělé; pouze posloužím komentářem, abych objasnil a šířeji uvedl mnohé věci, kterých se oni dotkli a nechali je neúplné, protože jim chyběl celý příběh.)²⁷

Inka tak tímto dílem chce posloužit komentářem a doplnit, to co řekli ostatní kronikáři, ale nechali neúplné. Jak uvádí Anna Housková Inka má oproti ostatním kronikářům navíc tu přednost, že hovoří zevnitř inckého světa, s pochopením pro jeho organický celek, který španělským autorům unikal. Zná „celý příběh“ a zná jazyk.²⁸

Comentarios reales tvoří dvě části. První část nese stejnojmenný název celého díla a dále je rozdělena na devět částí. Tato část byla poprvé publikovaná v roce 1609 v Lisabonu, pět let po dokončení. Byla věnována princezně Catalině de Portugal. V této části je komplexně popsána incká říše před příchodem Španělů. Inka zde popisuje vznik říše a s ním i jeho mýty o stvoření Inků. Dále zde popisuje faunu a flóru, incké zvyky, náboženství, lékařství, společnost, incké krále a jejich vládu a mnoho dalších aspektů incké říše.

Jak už bylo zmíněno, Inka Garcilaso strávil dětství ve své rodné zemi. Zde byl obklopen svými inckými příbuznými a seznamoval se s inckými zvyky a účastnil se také některých rituálů. Měl tak ideální podmínky k tomu poznat tuto kulturu do hloubky. Pro sepsání tohoto díla byly však nejdůležitější ústní prameny. Inka v díle popisuje jakým způsobem získával informace:

„En este tiempo tuve noticia de todo lo que vamos escribiendo, porque en mis niñeces me contaban sus historias como se cuentan las fábulas a los niños. Después, en edad más crecida, me

---

²⁶ *Comentarios reales : (selección) / Inca Garcilaso de la Vega ; edición de Enrique Pupo-Walker.* Madrid : Cátedra, 2001. s.156.

²⁷ (Použit překlad Anny Houskové.)

²⁸ HOUSKOVÁ, Anna. *Imaginace Hispánské Ameriky - Hispanoamerická kulturní identita v esejích a románech*, Praha: TORST, 1998. s. 68.

dieron larga noticia de sus leyes y gobierno... En suma, digo que me dieron noticia de todo lo que tuvieran en su república, que, si entonces lo escribiera, fuera más copiosa esta historia.“²⁹

(Protože mi v dětství vyprávěli své příběhy, tak jako se dětem vypráví pohádky, měl jsem v tomto období zprávy o všem, co bude následně popsáno. Když jsem byl starší vyprávěli mi spoustu věcí o jejich zákonech a vládě...V souhrnu, informovali mě o všem, co se odehrálo v jejich republice. Pokud bych tehdy psal toto dílo, bylo by přímou kopií jejich vyprávění.)

Inka Garcilaso ve svém díle také uvádí, že k sepsání této historie mu dále pomohly dopisy jeho spolužáků z Cuzca, kde zaznamenali vyprávění svých matek. Avšak nejdůležitější ústní pramen představuje jeho strýc „Inka“, který se pro Garcilase stává hlavním zprostředkovatelem světa jeho matky. Na následujícím úryvku můžeme vidět, že Garcilaso už jako malý toužil po poznání a svého strýce neustále zaplavoval otázkami:

„Inca, tío, pues no hay escritura entre vosotros, que es lo que guarda la memoria de las cosas pasadas, ¿qué noticia tenéis del origen y principio de nuestros Reyes?...¿qué memoria tenéis de vuestras antiguallas?, ¿quién fue el primero de nuestros Incas?, ¿cómo se llamó?, ¿qué origen tuvo su linaje?, ¿de qué manera empezó a reinar?, ¿qué origen tuvieron nuestras hazañas?“³⁰

(Strýčku Inko, když nemáte písmo, jak si můžete uchovat v paměti věci minulé ? Jaké máte zprávy o původu a počátku našich králů? Co si pamatujete z vašich starých časů? Kdo byl první z našich Inků? Jak se jmenoval? Z jakého rodu pocházel? Jak se dostal k moci? V čem tkvěly naše hrdinské činy?)

Dalším pramenem ze kterého Inka vycházel byly převážně španělské kroniky. Jak již bylo uvedeno, autoři kronik, které Inka četl byli např. Pedro de Cieza de León, Francisco López de Gómara, José de Acosta nebo Blas Valera, který je v Garcilasově díle nejčastěji citovaný. Tyto kroniky slouží jako další prameny ze kterých Inka vychází. Avšak jejich díla nekopíruje, ale dále

---

²⁹GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Comentarios reales* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s.55. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531300.pdf>

³⁰GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Comentarios reales* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s.48. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531300.pdf>

je doplňuje a opravuje tam, kde to považuje za vhodné. Zajímavým příkladem je kapitola, kde Inka Garcilaso opravuje špatnou interpretaci kečujského slova „*huaca*“ španělskými kronikáři:

„Esta misma dición huaca, pronunciada la última sílaba en lo más interior de la garganta, se hace verbo: quiere decir llorar. Por lo cual dos historiadores españoles, que no supieron esta diferencia, dijeron...“³¹

(Při výslovnosti stejného slova *huaca*, kdy je zvuk tvořen v dolní části krku a je kladen důraz na poslední slabiku, se stává slovesem a znamená „plakat“. Kvůli tomu, že dva španělští historikové neznali tuto odlišnost, řekli...)

Inka tak porovnává různé interpretace autorů a dále jej komentuje a vysvětluje jeho původ a užití. Proto bývá Inka Garcilaso oceňován pro svůj filologický výzkum v tomto díle.

Druhá část *Comentarios reales – Historia General del Perú* byla poprvé publikována až po Inkově smrti v roce 1617. Tato kniha je dále rozdělena na 8 částí a byla věnována Panně Marii. Původní název této druhé části *Comentarios reales* byl „*Segunda parte de los Comentarios Reales*“. Název pod kterým ho známe dnes byl vytvořen editorem rok po Inkově smrti. Tato kniha je pokračováním první části. Zde už ale Inka vychází i z vlastních zkušeností, z toho, čím byl už svědkem nebo vyslechl od svých příbuzných či z rozhovorů svého otce s ostatními konkistadory. V díle jsou líčeny události od příchodů Španělů až do popravení posledního Inky Túpaca Amaru v roce 1572.

Historia General del Perú představuje určitý protiklad první části. Zde naopak Inka Garcilaso vyzdvihuje hrdinské činy Španělů. Jeden z hlavních důvodů k sepsání této historie je podle mnoha autorů především Inkova snaha ubránit čest svého otce. Jeho otec Sebastián Garcilaso de la Vega byl Radou Indii obviněn, že dopomhl k vítězství rebelského vojska Gonzála Pizzara. K této bitvě mělo dojít v roce 1547 nedaleko jezera Titicaca. Boj se odehrával mezi královským vojskem Diega Centena a rebelským vojskem Gonzála Pizzara. Dle několika kronikářů, které Garcilaso cituje ve svém díle, měl kapitán Sebastián Garcilaso přenechat svého koně Pizzarovi a pomoci mu tak k vítězství. Francisco López de Gómara podle Inky uvádí, že Pizzaro by byl v nebezpečí, kdyby mu kapitán Garcilaso nezanechal svého koně.³² Tyto výroky

---

³¹GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Comentarios reales* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s.79. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531300.pdf>

³²GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Historia general del Perú* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s. 479. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531298.pdf>

kronikářů Inku velmi popudily a uvádí ve svém díle svoji verzi příběhu, aby tak obhájil svého otce:

„Todo esto dicen aquellos autores de mi padre. Yo he escrito de aquella batalla lo que realmente pasó, que tomar Gonzalo Pizarro el caballo de mi padre no fué en el trance de la batalla, sino después de ella...“³³

(Tohle všechno říkají tito autoři o mém otci. Já jsem o této bitvě napsal to, co se skutečně stalo, tedy, že Gonzalo Pizarro si nevezal koně mého otce během bitvy, ale až potom, co skončila.)

Dohromady obě dvě části *Comentarios reales* tvoří celek ve kterém se promítají oba dva světy, kterých je Inka Garcilaso de la Vega příslušníkem. Inkovo dílo je především významné pro jeho barvitě líčení všech aspektů incké civilizace a následně i podrobným popisem historických událostí po objevení Peru. Je dílem, který je symbolem peruánské kultury, kde se promítá nejenom peruánská minulost, ale také identita nové generace lidí – mesticů.

---

³³GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Historia general del Perú* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s. 479. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531298.pdf>

3. Inka Garcilaso de la Vega a otázka harmonie

Není pochyb o tom, že Garcilasovo dílo *Comentarios reales* patří k nejcennějším dílům hispanoamerické literatury. Avšak je také dílem, které v nás může vzbudit mnoho otázek. Jedna z otázek, která se při studiu tohoto díla a také studiu samotného Inky přímo nabízí, je jeho neustálé hledání harmonie. Tuto touhu spatřujeme v jeho pojetí Nového a Starého světa. Inka se v tomto díle snaží poukázat na jednotu obou světů. Už v první kapitole *Comentarios reales* vyslovuje Garcilaso tuto myšlenku:

„Digo que a lo primero se podrá afirmar, que no hay más que un mundo, y aunque llamamos Mundo Viejo y Mundo Nuevo, es por haberse descubierto éste nuevamente para nosotros, y no porque sean dos, sino todo uno.“³⁴

(Pravím, že by se možná dalo tvrdit, že je pouze jeden svět, a jestliže mluvíme o Starém světě a Novém světě, je to proto, že ten byl objeven pro nás nově, a ne proto, že by byly dva, nýbrž jsou světem jedním.)

Garcilaso se v tomto díle snaží o sjednocení těchto dvou světů. V díle nacházíme pasáže, kdy Inka heroickým způsobem vykresluje říši Inků a přirovnává ji k Římskému impériu. Na druhé straně zde často nacházíme místa, kdy naopak upřednostňuje kulturu evropskou. Právě tato dualita Inkových myšlenek vždy vyvolávala mnoho otázek.

Cílem následujících kapitol je alespoň částečně odpovědět na tyto otázky a nabídnout různé pohledy jak lze otázku harmonie vnímat. Následující část této práce je rozdělena na čtyři kapitoly, které se pokouší najít příčinu této snahy po harmonii. V první řadě bude představeno téma „*mestizaje*“. Následně bude představeno téma „*utopie*“, které sebou přinesla renesance a především konec XV. století. Dalším tématem, které zároveň souvisí s obdobím renesance, bude vliv platonismu, který svými myšlenkami nepochybně ovlivnil renesanční společnost. Posledním tématem této kapitoly bude Garcilasovo pojetí náboženství.

---

³⁴*Comentarios reales : (selección) / Inca Garcilaso de la Vega ; edición de Enrique Pupo-Walker. Madrid : Cátedra, 2001. s. 143.*

3.1 Problém „mestizaje“

Datum 12. Října roku 1492 nebylo významné pouze objevením Nového světa Kryštofem Kolumbem, ale také se označuje jako počátek vzniku nového typu člověka. Příjezdem španělských dobyvatelů a kolonizátorů byl započat proces „mestizaje“, který se stal označením pro zkřížení genů Evropana, především Španělů a indiánského domorodého obyvatelstva v Novém světě, kteří se řadí mezi příslušníky žluté rasy. Anna Škrabánková cituje slova Gastóna Baquera, který uvádí, že od konce XV. století dochází na latinskoamerickém kontinentu k soužití tří etnicky odlišných skupin: „*Los que estaban ahí*“, tedy ti, kteří už na kontinentu byli, neboli domorodé obyvatelstvo, „*los que llegaron para quedarse*“, tedy ti, kteří přijeli, aby se na kontinentu usadili, neboli Evropané a nakonec „*los que fueron llevados por fuerza*“, neboli násilně dovezené obyvatelstvo, čím bylo domorodé obyvatelstvo Afriky.³⁵ Soužitím těchto tří etnik vznikl nový typ člověka „mestizo“ neboli míšenec.

Zároveň tímto procesem byl započat další proces, který je označován termínem „transkulturace“, neboli vzájemné ovlivňování dvou odlišných kultur. Tento termín poprvé použil kubánský antropolog Fernando Ortiz ve svém antropologickém eseji *Contrapunteo cubano del tabaco y azúcar*, publikovaným v roce 1940. Během tohoto procesu jsou do jedné kultury včleňovány prvky té druhé. Objevením Nového Světa tak byl započat tento proces, kdy se tyto dva odlišné světy navzájem poznávaly a přejímaly odlišné zvyky, jazyky, náboženství a odlišný způsob života.

Avšak přesněji by vystihoval španělskou kolonizaci termín „akulturace“, tedy proces, kdy je jedna kultura utlačovaná dominantnější kulturou. V případě kolonizace Nového světa to však neznamená, že by španělská kultura dominovala nad kulturou předkolumbovských kultur, nýbrž její násilnou formou prosazování. Po dobytí významných a obrovských předkolumbovských říší, byl ihned na tento kontinent implantován španělský společenský, ekonomický, právní i politický systém. Domorodé a také přivezené obyvatelstvo z Afriky se muselo Španělům podrobit a přijmout zvyky a náboženství, který jim jako příslušníkům odlišného světa bylo cizí. Indiáni se tak museli vzdát své minulosti, svých tradic, písní, božstev a

---

³⁵ŠKRABÁNKOVÁ, Anna. Incká a evropská perspektiva v *Comentarios reales* Inky Garcilasa de la Vegy. Č. Bud., 2013. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta. s. 17.

zvyků a museli čelit zneužívání a otroctví. Ze společenského života byli prakticky vyloučeni a Španělé se na tyto kultury dívali s opovržením. Přes tento zdánlivý odpor, Španělé museli uspokojovat své sexuální potřeby a začali se mísit s domorodými ženami. Tak vznikly první generace mesticů, kteří své společenské postavení neměli o moc lepší než Indiáni. Problémem však bylo také jejich chaotické vnímání své vlastní osoby, nebyli ani Indiány ani Španěly a nacházeli se tak na pomyslném okraji obou kultur. Stejným měřítkem bylo na ně pohlíženo společností. Pilar Sanchíz Ochoa uvádí, že na mestice bylo pohlíženo jako na rasu, která postrádala identitu:

„Los mestizos carecían de identidad como grupo racial. Esas mismas circunstancias impidieron la utilización por parte de todos los mestizos, de idénticos rasgos culturales como símbolos de identidad (vestidos, lengua, estilos de vida), a la vez que su participación en los mismos criterios de evaluación y juicio, criterios imprescindibles para poder identificar a cualquier persona como miembro del mismo grupo étnico o racial.“³⁶

(Mesticové jako rasová skupina postrádali identitu. To znamenalo, že neměli žádné společné kulturní charakteristiky, kterými bývá identita symbolizována (oblečení, jazyk, životní styl). Stejně tak chyběla kritéria, podle kterých by je bylo možné soudit a hodnotit. Tato kritéria jsou přitom pro identifikaci jakékoliv osoby v rámci stejné etnické či rasové skupiny nezbytná.)³⁷

Ve stejném vnitřním rozpoložení se nacházel Inka Garcilaso de la Vega. Přestože pocházel z významného rodu a dostalo se mu vynikajícího vzdělání, stále více si uvědomoval jak těžký úděl je být mesticem. Max Hernández mluví v případě Inky o krizi identity.³⁸

---

³⁶SANCHÍZ OCHOA, Pilar. Mestizaje y aculturación en América. GARRIDO ARANDA, Antonio. *El Inca Garcilaso entre Europa y América*. Córdoba. Caja Provincial de Ahorros de Córdoba. 1994. s. 206.

³⁷(Použit překlad Anny Škrabánkové.)

³⁸HERNÁNDEZ, Max. *Memoria del bien perdido. Conflicto, identidad y nostalgia en El Inca Garcilaso de la Vega*: Madrid. Quinto Centenario.1992. s. 162.

Jako jeden z hlavních důvodů, který tuto krizi mohlo způsobit je už samotný pohled společnosti na osobnost mesticů. Společností nebyli nikam zařazeni a jejich vnímání sebe samých se tak ocitlo ve vnitřním chaosu. Často se stávali terčem opovržení obou odlišných kultur ze kterých vycházeli. Španělé na ně pohlíželi jako na „bastardy“, protože pocházeli z nemanželských svazků a to i za předpokladu, že mnoho mesticů bylo svými otci uznáváno. Stejně tak se setkávali s pohrdáním ze strany Indiánů, kteří na ně pohlíželi se stejným opovržením jako na Španěly i přesto, že svým vzhledem často spíše připomínali Indiány.

Náležitost Inky Garcilase k těmto dvou odlišným kulturám měla zásadní význam v jeho životě a ovlivnila rozhodujícím způsobem celý jeho život a dílo. S tímto vnitřním chaosem, který se v něm odehrával musel bojovat celý život. Proto se snad právě v něm objevuje touha po harmonii, kterou v tomto období jen těžko nacházel. Dle Anny Houskové právě Inkova touha po harmonii je motivem k sepsání *Comentarios reales*.³⁹ Protože této harmonie nemůže plně dosáhnout ve svém osobním životě, snaží se ji nalézt alespoň v textu.

Mnozí kritici se tak shodují na tom, že dílo *Comentarios reales* není pouhé literární dílo pojednávající o historii říše a následného dobývání, ale spatřují v tomto díle právě samotnou dualitu Inkovi osobnosti. Už samotné čtení díla nám může připadat chaotické. Nacházíme v něm spoustu protikladů spojených s Garcilasovým pojetím incké říše a říše dobyvatelů. Není pochyb o tom, že *Comentarios reales* jsou zároveň odrazem Inkovi duše, která se v tomto díle snaží splynout s jednotou a nalézt tak harmonii.

Inkovu snahu o nalezení harmonie už můžeme spatřit v samotné obraně obou světů ze kterých pocházel, tedy Starého světa jako domovem svého otce a Nového světa, který byl domovem jeho matky. Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, jedním z důvodů k sepsání druhé části *Comentarios reales – Historia general del Perú*, byla jeho snaha o očištění jména svého otce, který byl podle Inky nespravedlivě obviněn z toho, že poskytl svého koně zrádci koruny Gonzálu Pizarrovi v bitvě u Huarinas a dopomohl mu tím tak zvítězit nad královským vojskem. Dle Josého Duranda tato událost představuje určitý zlom v životě Inky Garcilase de la Vegy. Byla tak zneuctěna otcova památka a také Inkova vlastní čest, kterou se touto obranou

---

³⁹HOUSKOVÁ, Anna. *Imaginace Hispánské Ameriky - Hispanoamerická kulturní identita v esejích a románech*, Praha: TORST, 1998. s. 70.

snažil hájit.⁴⁰ Jak uvádí Anna Škrabánková: „Žít s nálepkou nemanželského syna, zrádce koruny, a navíc mestice, bylo totiž v zkostnatělém Španělsku za vlády Filipa II. přinejmenším obtížné.“⁴¹

Naopak Nový svět tedy svět své matky se snaží očistit v první části *Comentarios reales*. Tuto obranu můžeme spatřit už v idylickém líčení incké říše, kde se snaží tuto říši ukázat v tom nejlepším světle. Zároveň se tu objevuje i smutek nad zánikem říše když Inka cituje slova svého strýce, která zazní potom, co Inkovi vypráví o incké říši a lamentuje nad tím, co všechno jim Španělé vzali:

„Creo que te he dado más larga cuenta de lo que me la pediste., y por no hacerte llorar no he recitado esta historia con lágrimas de sangre, derramadas por los ojos, como las derramas por el corazón, del dolor que siento de ver nuestros incas acabados y nuestro imperio perdido.“⁴²

(Myslím, že jsem ti pověděl víc, než jsi mě žádal a jen proto, že nechci, abys plakal, zadržel jsem své krvavé slzy zalévající mé oči , tak jako je mé srdce zalité krví a plné bolesti když vidím, že naše říše je již ztracená.)

V *Comentarios reales* tak můžeme vidět různé protiklady. Na jedné straně zde Inka hájí svého otce a tím také španělskou konkistu. Na straně druhé zde objevujeme i smutek a nostalgii , který pociťuje nad zánikem říše své matky. Proto se právě v *Comentarios reales* nepochybně odráží Inkova rozdvojená osobnost, která pramení z jeho náležitosti k obou světům.

Avšak i v tomto díle plné protikladů můžeme najít části, kdy se Inka snaží s hrdostí poukázat na svůj původ. Možná právě tato hrdost odráží jednotu a harmonické splynutí dvou osobností:

---

⁴⁰DURAND, José. *Inca Garcilaso de America*. Serie Perulibros. Paramonga [online]. 1988 [citováno 2016 – 07-07]. s. 65-66.

⁴¹ŠKRABÁNKOVÁ, Anna. Incká a evropská perspektiva v *Comentarios reales* Inky Garcilasa de la Vegy. Č. Bud., 2013. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta. s. 44-45.

⁴²*Comentarios reales* 52

A los hijos de español y de india, o de indio y española, nos llaman mestizos, por decir que somos mezclados de ambas naciones; fue impuesto por los primeros españoles que tuvieron hijos en Indias; y por ser nombre impuesto por nuestros padres y por su significacion, me lo llamo yo a boca llena y me honro con él. Aunque en Indias si a uno de ellos le dicen sois un mestizo o es un mestizo, lo toman por menosprecio.⁴³

(Nás děti Španěla a indiánky nebo indiána a Španělky nazývají mestici, protože jsme směsí obou národů. Takto nás pojmenovali první Španělé, kteří měli děti s indiánkami, a protože je to jméno, která nám dali naši otcové a také pro jeho význam, se neostýchám toto jméno používat a jsem na něj hrdý. Ačkoliv v Jižní Americe někteří lidé říkají „jsi mestic“ nebo „je to mestic“ s opovržením.)

3.2 Vliv renesance

Období renesance se především vyznačovalo horlivým překládáním děl klasických autorů. Toto období však sebou přineslo i starověké mýty Zlatého věku, které představovaly ztracené ideály Evropanů. Oživení těchto starých mýtů nepochybně podnítilo objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem. Amerika se tak stala v této době ideálním prostorem, kde mohli Evropané promítat své ztracené ideály a sny o lepším životě. Dle Fernanda Aínsy bylo tak objevení Ameriky bylo tak ideálním momentem ke vzniku utopií:

„ V momentech setkání, dobytí a kolonizace je vskutku téměř nemožné oddělit proces čisté transkultury klasických mýtů zlatého věku, pozemského ráje, ostrovů blaženosti, Arkádie, Jauja a Cucagna, od konkrétního návrhu na vybudování ideálního města utopie. “⁴⁴

---

⁴³ *Comentarios reales : (selección) / Inca Garcilaso de la Vega ; edición de Enrique Pupo-Walker.* Madrid : Cátedra, 2001. s.253.

⁴⁴ AÍNSA , Fernando. *Vzkříšení utopie.* Překlad Petr Pšenička. Brno. Host. 2007. s. 109.

Jak dále vysvětluje Fernando Aínsa etymologie slova „*utopos*“ neboli „*nemísto*“ ztrácí tak svůj původní význam.⁴⁵ Slovo „*utopie*“ bylo vytvořeno teprve v roce 1516 anglickým humanistickým myslitelem Thomasem Morem, který tak pojmenoval svou knihu. Ačkoliv toto slovo vzniklo až v Novověku, idealizovaná představa o lidské společnosti, obce nebo státu se objevuje mnohem dříve.

Stejně tak *Comentarios reales* bývají často přiřazovány mezi utopická díla kvůli své snaze idealizovat inckou říši. Max Hernández cituje slova Marcelina Menendéze Pelaya:

„Los Comentarios reales no son un texto histórico, son una novela utópica como la de Tomás Moro, como la Ciudad del sol de Campanella, como la Océana de Harrington...“⁴⁶

(Pravdivé komentáře nejsou historickým textem, jsou utopickým románem jako je Utopie od Thomase Mora, Sluneční stát od Campanelly nebo Oceána od Harringtona.)

Ačkoliv *Comentarios reales* bývají často přirovnávány k utopiím o ideálním státě. Přesto zde dle slov Julia Ortegy, které Anna Housková cituje ve své knize *Imaginace hispánské Ameriky*, utopie nedostává svůj plný význam: „ utopický náboj této knihy není v tom, že by předkládala příkladný a abstraktní model organizace, která neexistuje, nýbrž v tom že přisuzuje univerzální hodnotu specifické podobě dobré vlády, která existovala.“⁴⁷ Snad proto by bylo nespravedlivé odsoudit jednoznačně Inkovo dílo jako pouhou utopii.

Bezpochyby však v *Comentarios reales* můžeme nalézt spoustu prvků s utopickým charakterem. Inka zde popírá krvavé rituály s lidskými oběťmi. Panovník je tu vykreslen jako moudrý vládce a v celé říši panují harmonické vztahy mezi panovníkem a poddanými. Objevuje se zde i projekce Starého světa v incké říši, kdy Inka přirovnává Cuzco k hlavnímu městu Římské říše:

---

⁴⁵ *Ibid.*, s. 17.

⁴⁶ HERNÁNDEZ, Max. *Memoria del bien perdido. Conflicto, identidad y nostalgia en El Inca Garcilaso de la Vega*: Madrid. Quinto Centenario.1992. s. 151.

⁴⁷ HOUSKOVÁ, Anna. *Imaginace Hispánské Ameriky - Hispanoamerická kulturní identita v eseích a románech*, Praha: TORST, 1998. s.70.

„Porque el Cozco en su imperio fue otra Roma en el suyo, y así se puede cotejar la una con la otra.“⁴⁸

(Cuzco bylo ve své říši dalším Římem, proto se můžou spolu porovnávat.)

Obdiv starého a mocného Římského impéria se neobjevuje pouze u Inky, ale také u španělského kronikáře Franciska de Xeréze, který ve svém díle *Verdadera relación de la conquista del Perú* naopak přirovnává Španělské impérium k tomu Římskému. Projektuje se zde tak renesanční vzhlížení k bájným časům starověku a snaha o jeho oživení, která je charakteristickým rysem renesance.

Comentarios reales je však dílem protikladů. Kromě idealizace inckého impéria se tu také projevuje Garcilasovo upřednostňování kultury Starého světa před inckou říší. Příčinou duality textu může být určitě i mestický původ Inky a jeho snaha ubránit oba světy ze kterých pocházel. Avšak Teodor Hampé Martínez nabízí jiný pohled na tuto problematiku. Jako příčinu Garcilasova upřednostňování evropské kultury uvádí jeho posedlost pro znalost písma.⁴⁹ Jak již bylo zmíněno, Inkové písmo neznali a zprávy se museli předávat ústně nebo za pomoci uzlového písma na provázcích tzv. quipu. Na druhé straně staří Řekové a Římané byli už touto znalostí písma obdařeni. Tato dovednost je tak hlavním důvodem jeho vzhlížení ke kultuře Starého světa. Tuto hypotézu dokazují slova samotného Inky:

„...en los cuales [varones] Roma hizo ventaja al Cuzco, no por haberlos criado mejores, sino por haber sido más venturosa en haber alcanzado letras...“⁵⁰

(Římané dali vzdělání lidem z Cuzka. Ne proto, že by byli lépe vychovaní, ale proto, že byli úspěšnější v dosažení písma.)

---

⁴⁸GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Comentarios reales* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s.350. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531300.pdf>

⁴⁹HAMPE MARTÍNEZ, Teodoro. *El renacentismo del Inca Garcilaso revisitado : los clásicos greco-latinos en su biblioteca y en su obra*. Alicante : Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. 2009. Dostupné z: <http://www.cervantesvirtual.com/nd/ark:/59851/bmc6q2f0>

⁵⁰GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Comentarios reales* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s.350. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531300.pdf>

Tento pohled tak částečně nabízí odpověď pro Inkovo ospravedlňování konkvisty. Společnost Starého světa byla nositelem písma, což je jeden z důvodů jeho obdivu a vzhlížení k evropské kultuře. Nepochybně dlouhý pobyt ve Španělsku měl na Garcilase velký vliv, zvláště v tomto období, které se snažilo o oživení Zlatého věku a s ním i jeho mýtů. *Comentarios reales* jsou tak dílem, kde se kultura Starého světa promítá v incké říši.

3.3 Vliv platonismu

V Platónově *Podobenství o jeskyni* jsou lidé uvězněni v temnotě a nevědomosti, pravé poznání může přijít až s únikem z jeskyně a schopností dívat se přímo do slunce. Stejně tak s příchodem dětí Slunce - Inků končí doba temna a přichází dobrá vláda. Inka Garcilaso de la Vega v *Comentarios reales* představuje Inky v tom nejlepším světle a zavrhuje ostatní předincké kultury. Jak už bylo zmíněno, často se v souvislosti *Comentarios reales* zmiňuje slovo utopie, která tkví v Garcilasově harmonickém pojetí incké říše. Utopie byly jedním z charakteristických rysů renesance, kdy byly znovu oživeny mýty Starověku. Jak již víme, v tomto období se hojně překládala díla antických klasických autorů, především Platóna. Zároveň ve Florencii vzniká Platónská akedemie, kde italští humanisté překládají díla Platóna a také díla neoplatoniků. Mezi členy Platónské akademie patřil také León Hebreo, který svým dílem *Diálogos de amor* na Inku Garcilase velmi zapůsobil a rozhodl se jeho dílo přeložit. Mnoho kritiků se shoduje na tom, že pravé překlad tohoto díla v Inkovi vzbudil zájem o filozofii Platóna. Dle Josého Duranda není platonismus pouze filozofická teze, ale způsob myšlení, které u Inky můžeme nalézt.⁵¹ Jeho touha po harmonii může být tak zapříčiněna jeho platonickým myšlením.

Myšlenky Platóna se promítají především v Garcilasově pojetí incké říše, která je zde v jistém ohledu představena jako Platónova ideální obec. V ideální obci Platóna má vládnout filozof, který je obdařen moudrostí. Lidé nevzdělaní a neznalí pravdy nikdy nemůžou náležitě

---

⁵¹DURAND, José. *Inca Garcilaso de America*. Serie Perulibros. Paramonga [online]. 1988. s. 27. Dostupné z: http://bvirtual.bnp.gob.pe/bnp/faces/BVIC/Captura/upload/durand_0001s.pdf

vést obec. Z tohoto důvodu musí vládnout filozof, který má všechno vědění a může tak náležitě vládnout. Stejně tak v *Comentarios reales* má incký panovník moudrost boha Slunce. Příkladem je mýtus o stvoření incké říše, kdy se z jezera Titicaca vynoří Manco Capac se svou sestrou Mamou Ocello a jako jediní mužou dát vzdělání divokým a barbarským kmenům, které se zde nacházely před jejich příchodem. Jsou to pak především Inkové, kteří tyto kmeny vytáhnou z jejich barbarského způsobu života a vedou je k poznání. Inčtí panovníci tak vlastní stejnou moudrost a způsobilost vládnout jako vládcové – filozofové v Platónově *Ústavě*.

Protikladem moudrého vládce – filozofa je vládce-tyran. Platón dále kritizuje chamtivost, která je vlastní tyranskému panovníkovi a uvádí ji jako jednu z hlavních příčin, která vede k rozpadu obce.⁵² Stejně tak v incké říši dochází k mocenským válkám mezi bratry Atahualpou a Huáscarem. Důvodem těchto sporů je především chamtivost Atahualpy. V osobnosti Atahualpy se tak promítají vlastnosti tyрана Platónovy obce. Tato chamtivost je pak přirovnávána jako jedna z hlavních příčin oslabení incké říše.

Další podobnost *Comentarios reales* s Platónovou *Ústavou* můžeme nalézt v samotné konstrukci říše. Předpokladem ideální Platónovy obce je důležitost jednotlivce v rámci celku. Každý občan přispívá k veřejnému blahu a dobrému fungování obce když zastává funkci, k níž má od přirozenosti nejlepší předpoklady, jenom tak ji bude vykonávat nejlépe. Také v incké říši je kladen důraz, aby každý vykonával funkci, která mu náleží dle jeho přirozenosti a předpokladů.

Stejně tak můžeme nalézt odkaz Platóna v harmonickém fungování incké říše, kdy poddaní ctí zákony svého vládce a jsou mu naprosto oddaní. Inka Garcilaso zde vypráví o panování inckého panovníka Sinchi Roky, které se nese v harmonickém duchu:

„ ... gozó en mucha paz y quietud la cosecha de su trabajo: que los vasallos le salieron muy leales y agradecidos de los beneficios que con sus leyes y ordenanzas les hizo, las cuales abrazaron con mucho amor y guardaron con mucha veneración como mandamientos de su dios del sol.“⁵³

---

⁵²PLATÓN. *Ústava*. Překlad František Novotný. Praha : OIKOYMENH. 2005. s. 287-291.

⁵³GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Comentarios reales* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s.102. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531300.pdf>

(V klidu a míru sklízeli plody své práce. Poddaní mu byli oddaní a vděční za dobrodiní, které svými zákony a nařízeními učinil. Tyto zákony přijali s velkou láskou a dodržovali s velkou ctí, tak jako nařízení jejich boha Slunce.)

Úkolem panovníka je také starat se o dobro všech lidí, jenom tak může dobře vládnout. Inkové jsou tak představeni jako dobří vládcové, kteří se starají o veřejné blaho všech lidí. Tato myšlenka se také objevuje v ideální obci Platóna:

„...nezakládáme své obce hledíce k tomu, abychom měli jeden stav vynikající měrou šťasten, nýbrž aby celá obec co nejšťastnější.⁵⁴

Přestože můžeme nalézt spoustu podobností mezi těmito díly, nelze považovat myšlenku Platóna za jedinou příčinu idealizace incké říše v *Comentarios reales*. Hlavními prameny k sepsání historie Inků byly příběhy, které Inka slýchal od svých příbuzných. Z tohoto důvodu by bylo nespravedlivé odsoudit toto dílo jako pouhou utopii a idealizaci incké říše. Avšak dlouhý pobyt ve Španělsku a vliv renesance, kdy byly znovu oživeny myšlenky Platóna se muselo nepochybně podepsat na Inkově myšlení.

3.4 Otázka náboženství

Hlavním cílem španělských dobyvatelů nebyly pouze snahy o získání největšího podílu území a s ním související moci, ale také přivést do Nového světa křesťanskou víru. Šíření katolické víry bylo pro španělské misionáře a dobyvatele posláním. S náboženstvím se kterým se v Novém světě setkali, považovali za barbarské a snažili se domorodé obyvatelstvo všemi možnými způsoby přivést ke křesťanství. Indiáni tak byli donuceni přijmout katolickou víru a vzdát se svého původního náboženství. Inka Garcilaso de la Vega nebyl na rozdíl od ostatních domorodých obyvatel ke katolické víře donucen. Díky svému původu mu byly od dětství vštěpovány hodnoty správného křesťana, které později přival za vlastní. Zároveň však nemohl popřít svůj incký původ a uvrhnout špatné světlo na kulturu své matky. Tento vnitřní rozpor,

---

⁵⁴ PLATÓN. *Ústava*. Překlad František Novotný. Praha : OIKOYMENH. 2005. s. s.108.

který v sobě držel od dětství se nejvíce projevil na způsobu jakým Inka k náboženské otázce přistoupil.

V díle *Comentarios reales* tak můžeme najít pasáže, kde se promítá Inkova snaha ubránit kulturu své matky. Inka zde značně idealizuje incké náboženství a rozděluje historii na dva věky, kde kultury, které se nacházely na území Tahuantinsuyu před Inky, označuje jako divoké šelmy:

„Para que se entienda mejor la idolatría, vida y costumbres de los indios del Perú, será necesario dividamos aquellos siglos en dos edades: diremos cómo vivían antes de los Incas y luego diremos cómo gobernaron aquellos Reyes, para que no se confunda lo uno con lo otro ni se atribuyan las costumbres ni los dioses de los unos a los otros. Para lo cual es de saber que en aquella primera edad y antigua gentilidad unos indios había pocos mejores que bestias mansas y otros mucho peores que fieras bravas.“⁵⁵

(Abychom lépe pochopili modloslužebnictví, život a zvyky peruánských indiánů, je třeba abychom rozdělili ona století na dva věky. Nejdříve budeme vyprávět o tom jak žili indiáni před příchodem Inků, a potom budeme vyprávět o tom, jak vládli inčtí králové. A to kvůli tomu, aby si čtenář nepletl a nezaměňoval jedno s druhým a nepřisuzoval zvyky a božstvo tomu druhému . Proto je třeba vědět, že v prvním věku, který se nesl ve znamení pohanských náboženství, nebyli někteří indiáni o mnoho lepší než ochočené bestie a jiní byli ještě horší než divoké šelmy.)

Inkovým záměrem je tady uvrhnout špatné světlo na kultury prvního věku a ubránit říši Inků, která je na vyšším společenském a kulturním vývoji. V důsledku toho popírá i krvavé rituály Inků, které opět přisuzuje kulturám prvního věku:

„Conforme a la vileza y bajeza de sus dioses eran también la crueldad y barbaridad de los sacrificios de aquella antigua idolatría, pues ....., sacrificaban hombres y mujeres de todas edades, de los que cautivaban en las guerras que unos a otros se hacían. Y en algunas naciones fue tan inhumana esta crueldad, que excedió a la de las fieras, porque llegó a no contentarse con sacrificar los enemigos cautivos, sino sus propios hijos en tales o tales necesidades.“⁵⁶

---

⁵⁵GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Comentarios reales* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s.38. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531300.pdf>

⁵⁶GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Comentarios reales* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. s.40. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531300.pdf>

(V souladu s podlostí a hanebostí bohů onoho starého modloslužebnictví, bylo také jejich kruté a barbarské obětování, ..., obětovávali muže a ženy jakéhokoliv věku, které zajali ve válkách, které mezi sebou vedli. U některých kmenů byla krutost tak nelidská, že překonali krutost šelem, protože se nespokojili s obětováním zajatých nepřátel. Když bylo třeba obětovali i své vlastní děti.)

Dle Mercedes Serny Arnaiz, Inka Garcilaso dále věří, že Inkové jsou lidem vyvoleným a představují pomyslný most mezi barbarským a křesťanským světem.⁵⁷ Mají tedy připravit cestu pravému náboženství – křesťanství. V myšlení Inky Garcilase tak můžeme vypožorovat i prvky *providencialismu*, kde jsou lidé přesvědčeni o vyšší zásahu boží prozřetelnosti. Tato myšlenka se vymyká renesančnímu myšlení a je především charakteristickým znakem středověké filozofie. Z tohoto důvodu můžeme říct, že Inka nebyl pouze ovlivněn renesancí, ale také středověkým myšlením. Bezpochyby však mohl být Inka ovlivněn i proroctvím Huayna Capaca, který má před svou smrtí předpovědět příchod cizinců.

Dalším možným důvodem Garcilasova smýšlení o křesťanství jako o jediném pravém náboženství může být i vysvětlení Mercedes Serny Arnaiz, která uvádí, že španělští církevní otcové v této době věřili, že evangelium bylo již Novému světu odhaleno dávno před příchodem Španělů. K této události mělo dojít v roce 72 po Kristu a mělo být šířeno sv. Tomášem.⁵⁸ Tento argument tak vysvětluje i středověkou myšlenku, kdy lidé věřili, že křesťanská víra už byla odhalena řeckými klasiky.

Způsob jak Inka Garcilaso pojímá náboženskou otázku, nám částečně vysvětluje jeho ospravedlňování konkvisty. Inka se tak snaží přijmout realitu krutého dobývání světa své matky. Opět tu tak můžeme nalézt Inkovu snahu o nalezení harmonie, která se zde promítá jako boží vůle, kde Španělé představují spasitele, které Inky dovedou do třetího Zlatého věku.

---

⁵⁷SERNA ARNAIZ, Mercedes. *Pensamiento medieval y renacentista en el Inca Garcilaso de la Vega*. Alicante : Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. 2009. Dostupné z : <http://www.cervantesvirtual.com/nd/ark:/59851/bmc9g641>

⁵⁸SERNA ARNAIZ, Mercedes. *Pensamiento medieval y renacentista en el Inca Garcilaso de la Vega*. Alicante : Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. 2009. Dostupné z : <http://www.cervantesvirtual.com/nd/ark:/59851/bmc9g641>

4. Resumé

Tato práce se pokusila nabídnout různé pohledy jak lze vysvětlit Garcilasovu touhu po harmonii, která se objevuje v jeho díle *Comentarios reales*. Hlavním bodem této práce se zabýváme v závěrečné kapitole, kde jsou nabídnuty čtyři různé aspekty, které měly nepochybně vliv na utváření osobnosti tohoto mestického autora. Avšak v první řadě je představen *Historický kontext*, který popisuje historické období ve kterém se Inka Garcilaso de la Vega nacházel, neboť je důležitým faktorem pro pochopení samotné osobnosti Inky.

V první řadě se blíže seznamujeme s Inckou říší, její rozlohou a také s mýty o stvoření této civilizace, kde částečně vycházíme z mýtů, které popisuje Inka Garcilaso de la Vega ve svém díle *Comentarios reales*. Dále je představeno politické uspořádání této civilizace a stručně popsáno incké náboženství.

V další části jsou představeny hlavní myšlenky renesance, ve které se Španělsko v XVI. století nacházelo. S renesancí přichází doba, kdy je znovu oživen zájem o klasické autory, především o Platóna. Ve Florencii je založena Platónská akademie, kde se horlivě překládají díla Platóna a dalších neoplatoniků. Renesance je také obdobím, kdy středověký *teocentrismus* je vystřídán *antropocentrismem* a člověk znovu začíná věřit v sám sebe. Avšak jak se dozvídáme španělská renesance nikdy neztratila svůj náboženský charakter, myšlenky renesance tedy nikdy nedosáhnou svého vrcholu jak tomu bylo v jiných evropských zemích. XVI. století bylo také obdobím reformy v katolické církvi, které však byly brzy potlačeny inkvizicí. Na druhé straně se však ve Španělsku rozvíjí *mysticismus*, který si klade za cíl návrat k původním křesťanským hodnotám.

V poslední části kapitoly *Historického kontextu* je představeno období objevení a dobytí Peru. Zde jsou popsány první výpravy španělského konkvistadora Franciska Pizzara a následně zajetí inckého panovníka Atahualpy. Ačkoliv i po zajetí Atahualpy se španělští enkomendadoři setkávali s odporem domorodého lidu až do roku 1572, kdy byl popraven poslední incký panovník Túpac Amaru I, těmito událostmi se už tato práce nezabývá. Dále jsou zde představeny protichůdné názory na realitu dobývání, která se výrazně liší od názorů španělských konkvistadorů.

V druhé kapitole této práce se už dostáváme k samotnému dílu Inky Garcilase de la Vegy *Comentarios reales*, které patří mezi nejdůležitější historická díla hispanoamerické literatury, kde

Inka Garcilaso kompletně sepsal historii, mýty, zvyky a kulturu incké říše a jeho dílo se tak řadí k hlavním symbolům Peru. Není však pouhým dílem pojednávajícím o historii incké říše a jejího dobývání, ale také odrazem osobnosti autora.

V první řadě je proto představen život a kořeny Inky Garcilase de la Vegy, neboť představují důležitý faktor k utváření jeho vlastní identity. Dozvídáme se tak o původu jeho otce a matky, kteří pocházeli z odlišných světů. Dále jsou zde představeny události, které utvářely a také poznamenaly osobnost Inky Garcilase de la Vegy.

Druhá část této kapitoly už představuje samotné dílo *Comentarios reales*, kde je popsán vznik a struktura tohoto díla. Avšak hlavním předmětem této části jsou především důvody, které vedly Inku k sepsání tohoto díla a prameny ze kterých vycházel.

Ve třetí kapitole *Inka Garcilaso de la Vega a otázka harmonie* se už zabýváme hlavním bodem této práce a to nabídnout různé pohledy jak lze otázku harmonie u Inky Garcilase de la Vegy vnímat. Tato kapitola se zabývá čtyřmi tématy, které měly nepochybný vliv na osobnost Inky.

V první řadě je představen problém „*mestizaje*“, toto téma vysvětluje pozici mesticů ve společnosti. Na mestice se v této době pohlíželo jako na bastardy postrádající identitu. Tato skutečnost vyvolávala vnitřní rozpor v osobě Inky Garcilase de la Vegy. Pocházel z obou světů a toužil po jejich splnutí. Avšak této harmonie nikdy nemohl docílit ve svém životě, snažil se ji dosáhnout v textu. V *Comentarios reales* se tak tato Inkova touha po harmonii odráží. S hrdoostí zde mluví o svém mestickém původu a svým dílem se tak snaží neuvrhnout špatné světlo na inckou kulturu své matky a také na kulturu svého otce, kterého v tomto díle brání z nespravedlivého obvinění a hájí tak nejen otcovu, ale i svoji čest.

Druhá část této kapitoly *vliv renesance* vysvětluje Garcilasovu touhu po harmonii v samotném charakteru renesance, která znovu oživuje utopie Zlatého věku. Z tohoto důvodu je zde představeno téma utopie a následně i dílo *Comentarios reales*, které je s tématem utopie často spojováno. Dále je zde vysvětleno Inkovo podivné upřednostňování evropské kultury, za kterým především stojí její znalost písma.

Třetí část této kapitoly *vliv platonismu* se zabývá vlivem Platónovy filozofie na dílo *Comentarios reales*. V první řadě je zde uvedena událost, která podnítila Inkův zájem o neoplatonismus. Následně je zde srovnávána Platónova *Ústava* s dílem *Comentarios reales*.

V těchto dílech můžeme najít shodné aspekty v pojetí fungování ideálního státu, který je zde vykreslen idylickým způsobem tak jako je pojata ideální obec v Platónově *Ústavě*.

Poslední část této kapitoly se pak zabývá Garcilasovým pojetím náboženství. Inkovu touhu po harmonii můžeme spatřit především na jeho přístupu k náboženské otázce, kde Inka představuje španělské dobyvatele jako spasitele, které mají přivést Inky do třetího Zlatého věku. Inka zde rozděluje historické období do tří věků a představuje Inky jako pomyslný most mezi věkem barbarů a třetím věkem křesťanství.

5. Resumen

El presente trabajo se dedica a ofrecer los diferentes puntos de vista de cómo puede ser explicada la ansiedad por la armonía del Inca Garcilaso de la Vega que está presente en su obra *Comentarios reales*. El punto principal de este trabajo, se describe en el capítulo final donde se ofrecen los cuatro aspectos diferentes que, sin duda, influyeron en la formación de la personalidad de este mestizo autor. Sin embargo, en el primer lugar se presenta el contexto histórico que describe el período histórico en el que se encontró el Inca Garcilaso de la Vega. Este aspecto es muy importante para la comprensión de la personalidad del Inca.

En el primer lugar, nos acercamos a la cultura incaica. Se describe la extensión y también los mitos sobre la creación de la civilización incaica donde parcialmente usamos los mitos que el Inca Garcilaso de la Vega describe en su obra *Comentarios reales*. A continuación, se presenta la organización política de la civilización incaica y brevemente se describe la religión de los Incas.

En la parte siguiente se presentan las ideas principales del Renacimiento, en el que se encuentra España en el siglo XVI. Con el Renacimiento llega el tiempo cuando el interés por los autores clásicos es renovado, sobre todo por las obras de Platón. En Florencia se fundó la Academia Platónica donde se traducen las obras de Platón y otros autores neoplatónicos. El Renacimiento es también el momento cuando el *teocentrismo* medieval fue sustituido por *el antropocentrismo* cuando el hombre empieza a tener la confianza en sí mismo. Sin embargo, como averiguamos en este capítulo, el Renacimiento español nunca perdió su carácter religioso. En España las ideas del Renacimiento así nunca alcanzan el tope como en los otros países europeos. El siglo del XVI. fue también característico por la Reforma en la Iglesia Católica. Sin embargo, estos esfuerzos por la Reforma fueron pronto reprimidas por la inquisición. En otro lugar, se desarrolla *el misticismo* que se dedica a volver los originales valores cristianos.

En la última parte del capítulo del contexto histórico se presenta el descubrimiento y la conquista del Perú. Allí se describen las primeras expediciones del conquistador español, Francisco Pizarro y el cautiverio del monarca incaico Atahualpa. El pueblo originario opone resistencia a los encomenderos españoles hasta la ejecución del último monarca incaico Túpac Amaru en el año 1572. Sin embargo, estos acontecimientos ya no están descritos en este trabajo.

Después se presentan las opuestas opiniones respecto a la realidad de la conquista que son notablemente diferentes a las opiniones de los conquistadores españoles.

En el segundo capítulo de este trabajo ya hablamos sobre la obra *Comentarios reales* del Inca Garcilaso de la Vega. Esta obra es considerada como una de las obras más importantes de la literatura hispanoamericana. En su obra el Inca Garcilaso describe detalladamente la historia, los mitos, las costumbres y la cultura de la civilización incaica. Esta obra es considerada también como uno de los símbolos del Perú. Sin embargo, no es solo una obra que está tratando sobre la historia del imperio incaico y su conquista, sino también un reflejo de la personalidad del autor.

Por lo tanto, antes de todo se presenta la vida y los raíces del Inca Garcilaso de la Vega porque presentan el importante aspecto en la formación de su propia identidad. En esta parte averiguamos sobre el origen de los padres del Inca Garcilaso que pertenecían a los mundos diferentes. A continuación, se presentan los acontecimientos que formaron y también marcaron la personalidad del Inca.

La segunda parte de este capítulo ya trata sobre la obra *Comentarios reales* donde se describe el origen y la estructura de esta obra. Sin embargo, el punto principal de esta parte son las razones que influyeron en la redacción de la obra y también las fuentes de que procedió el Inca.

El tercer capítulo *El Inca Garcilaso de la Vega y la cuestión de la armonía* ya trata sobre el tema principal de este trabajo que es ofrecer diferentes puntos de vista como entender la cuestión de la armonía en la personalidad del Inca Garcilaso. Este capítulo está tratando sobre los cuatro temas que, sin duda, influyeron en la personalidad del Inca.

En el primer lugar se presenta el problema del *mestizaje*. Este tema explica la posición de los mestizos en la sociedad. En este tiempo los mestizos fueron considerados como los bastardos sin la identidad. Este hecho produjo la contradicción en el interior del Inca Garcilaso de la Vega. Él provenió de estos dos mundos y tenía el deseo por su unidad. Aunque no pudo alcanzar esta armonía en su vida, intentó alcanzarla en su obra. En *Comentarios reales* se refleja esta ansiedad por la armonía. Con el honor habla sobre su origen mestizo y en su obra se dedica a defender la cultura incaica de su madre y también la cultura de su padre que. En su obra defiende a su padre de la acusación injusta. De este modo, no defiende solo el honor de su padre, sino también su propio honor.

La segunda parte de este capítulo *La influencia del Renacimiento* explica la ansiedad por la armonía respecto al carácter del Renacimiento que intenta revivir las utopías de la edad dorada. Por lo tanto, se presenta el tema de la utopía y con posterioridad también la obra *Comentarios reales* que suele ser conectada con el tema de la utopía. En el segundo lugar, se explica la extraña preferencia de la cultura europea a la cultura incaica que aparece en los *Comentarios reales*. El argumento de esta extraña actitud es, sobre todo, el conocimiento de la escritura.

La tercera parte de este capítulo *La influencia del platonismo* trata sobre la influencia de la filosofía platónica en *Comentarios reales*. En el primer lugar, se presenta el primer acontecimiento que causó el interés del Inca por el neoplatonismo. A continuación se compara *La República* de Platón con la obra *Comentarios reales*. En estas obras podemos encontrar las semejanzas respecto a la función de estado ideal que está idealizado del mismo modo como la „polis“ ideal en la *República*.

La última parte de este capítulo trata sobre la cuestión religiosa del Inca Garcilaso. La ansiedad por la armonía es, sobre todo, notable en el entendimiento de la religión del autor. Allí se presentan los conquistadores españoles como salvadores que pueden llevar los Incas a la tercera edad dorada. Inca divide el tiempo histórico en tres edades. Según él , los Incas presentan el puente imaginario entre la primera edad de los bárbaros y la tercera edad del cristianismo.

6. Seznam použité literatury

Primární literatura:

Comentarios reales : (selección) / Inca Garcilaso de la Vega ; edición de Enrique Pupo-Walker. Madrid : Cátedra, 2001. s. 315. ISBN: 84-376-1416-3

GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Comentarios reales* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531300.pdf>

GARCILASO DE LA VEGA, Inca. *Historia general del Perú* [online]. Simon Chara. Lima. 2009. Dostupné z: <http://shemer.mslib.huji.ac.il/lib/W/ebooks/001531298.pdf>

Sekundární literatura:

AÍNSA , Fernando. *Vzkříšení utopie*. Překlad Petr Pšenička. Brno. Host. 2007. s. 232. ISBN 978-80-7294-214- 5

ARGUEDAS, José María. *Los ríos profundos. Obras completas III.*, Lima: Editorial Horizonte. 1983. s. 282 ISBN 89-9675-537-6

BASADRE, Jorge: *Peru, problema y posibilidad*. Biblioteca Ayacucho. 1992. s. 378. ISBN-10: 9802762172

CRONAU, Rodolfo: América. *Historia de su descubrimiento desde los tiempos primitivos hasta los más modernos*. Barcelona. Montaner y Simón. 1982. p. 408. ISBN LIB018582

DURAND, José. *Inca Garcilaso de America*. Serie Perulibros. Paramonga [online]. 1988 [citováno 2016 – 07-07]. s. 88. Dostupné z: http://bvirtual.bnp.gob.pe/bnp/faces/BVIC/Captura/upload/durand_0001s.pdf

FUENTES, Carlos. *Pohřbené zrcadlo*. Praha. Mladá Fronta. 2003. s. 400. ISBN 80-204-1028-7

HAMPE MARTÍNEZ, Teodoro. *El renacentismo del Inca Garcilaso revisitado : los clásicos greco-latinos en su biblioteca y en su obra*. Alicante : Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. 2009. Dostupné z: <http://www.cervantesvirtual.com/nd/ark:/59851/bmc6q2f0>

HEMMING, John. *Dobytí říše Inků*. Praha. Odeon. 1977. s. 448. ISBN 01-081-77

HERNÁNDEZ, Max. *Memoria del bien perdido. Conflicto, identidad y nostalgia en El Inca Garcilaso de la Vega*: Madrid. Quinto Centenario.1992. s. 210. ISBN 84-7844-100-X

- HOUSKOVÁ, Anna. *Imaginace Hispánské Ameriky: Hispanoamerická kulturní identita v esejích a v románech*. Vyd. 1. Praha: Torst. 1998. s. 205. ISBN 80-721-5069-3.
- HOUSKOVÁ, Anna. *Druhý břeh Západu: výběr iberoamerických esejů*. Přeložil Alexandra BERENDOVÁ. Praha: Mladá fronta. 2004. s. 371. ISBN 80-204-1139-9
- KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Inkové: nejmocnější indiánský stát*. Vyd. 1. Praha: Aleš Skřivan ml., 2006. s. 139. ISBN 80-86493-21-0.
- PEREYRA, Carlos. *Cuadros de la conquista y la colonia*. Mexico. Universidad nacional de Mexico. 2001. s. 333. ISBN 968-36-8476-9
- PORRAS BARRENECHEA, Raúl. *Investigaciones en Montilla sobre El Inca Garcilaso, San Francisco Solano y Cervantes*[online]. Biblioteca Córdoba. 1950 [cit. 2016 05-07] s. 16-33. Dostupné z: http://biblioteca.cordoba.es/Documentos/Inca_Garcilaso/1950-investigaciones-en-Montilla-sobre-el-Inca-Garcilaso-porras.pdf
- ROEDL, Bohumír. *Dějiny Peru a Bolívie*. Praha. Lidové noviny. 2007. s. 363. ISBN 978- 80-7106-839-6
- TRETERA, Ivo. *Nástin dějin evropského myšlení : (od Thaléta k Rousseauovi)*. Ivo Tretera. 5. vyd. Praha : Paseka. 2006. s.376. ISBN 80-7185-819-6
- CHALUPA, Jiří. *Španělsko - Stručná historie států*. Praha: Libri, 2010. s. 219. ISBN 978-80-7277-478-4
- FUENTES, Carlos. *Pohřbené zrcadlo*. Praha. Mladá Fronta. 2003. s. 400. ISBN 80-204-1028-7
- PLATÓN. *Ústava*. Překlad František Novotný. Praha : OIKOYMENH. 2005. s.359. ISBN 80-86005-28-3
- ŠKRABÁNKOVÁ, Anna. *Incká a evropská perspektiva v Comentarios reales Inky Garcilasa de la Vegy*. Č. Bud., 2013. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH. Filozofická fakulta. s. 70. Dostupné z :http://theses.cz/id/m90d90/DIPLOMOV_PRCE.pdf
- SERNA ARNAIZ, Mercedes. *La tradición humanística en el Inca Garcilaso de la Vega*. Alicante : Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. 2009. Dostupné z : <http://www.cervantesvirtual.com/nd/ark:/59851/bmc5q5d0>
- SERNA ARNAIZ, Mercedes. *Pensamiento medieval y renacentista en el Inca Garcilaso de la Vega*. Alicante : Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. 2009. Dostupné z : <http://www.cervantesvirtual.com/nd/ark:/59851/bmc9g641>